

LGD „ŻYWIECKI RAJ”

STOWARZYSZENIE – LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA „ŻYWIECKI RAJ”

Historia Lokalnej Grupy Działania

W roku 2004 Związek Międzygminny ds. Ekologii w Żywcu złożył wniosek w ramach Pilotażowego Programu Leader+ Schemat I dla projektu „Ożywienie na Żywiecczyźnie – aktywna współpraca podstawą rozwoju obszarów wiejskich Powiatu Żywieckiego”, co było podstawą do budowania partnerstwa 3 różnych grup: przedsiębiorców, samorządów oraz organizacji pozarządowych.

W 2005 roku, po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku, podpisano umowę na dofinansowanie projektu. Do realizacji programu przystąpiło 9 gmin Żywiecczyzny: Jeleśnia, Koszarawa, Lipowa, Łodygowice, Milówka, Rajcza, Radziechowy – Wieprz, Ujsoły oraz Węgierska Górka.

Jednym z wielu działań przeprowadzonych w ramach tego Programu było utworzenie i zarejestrowanie Związku Stowarzyszeń Lokalna Grupa Działania „Żywiecki Raj – Kotlina Tradycji i Turystyki”.

Pozytywne zakończenie projektu w 2006 roku zaowocowało złożeniem kolejnego wniosku na realizację Schematu II – projektu: „Stworzenie kapitału społecznego oraz potencjału Lokalnej Grupy Działania „Żywiecki Raj – Kotlina Tradycji i Turystyki” jako niezbędnych elementów do skutecznego wdrożenia Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich. Po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku, rozpoczęto jego realizację (Etap I – do 31.07.2007 roku, Etap II – od 1.08.2007 roku do 31.03.2008 roku) na obszarze tych samych 9 gmin.

Celami projektu było:

- stworzenie modułu współpracy trzech sektorów (społecznego, gospodarczego i publicznego);
- aktywizacja społeczności lokalnej, organizacji społecznych, pracodawców i instytucji samorządowych na rzecz zrównoważonego rozwoju lokalnego i promocji obszaru objętego działaniem Stowarzyszenia;
- zwiększenie wiedzy mieszkańców na temat stworzenia i funkcjonowania partnerstw poprzez prowadzenie seminariów informacyjnych, forów dyskusyjnych i przeprowadzenie konferencji;

- zwiększenie umiejętności pracy zespołowej uczestników projektu poprzez przeprowadzenie warsztatów aktywizujących.

W 2008 roku do grona gmin należących do Stowarzyszenia dołączyła Gmina Czernichów.

Po pozytywnym zrealizowaniu i rozliczeniu Schematu II Projektu Związek Stowarzyszeń zaplanował dalszą pracę działania w ramach Programu LEADER. Ponieważ LEADER w nowym okresie budżetowym narzucał zmiany formalne niezbędne do realizacji, Związek Stowarzyszeń „Żywiecki Raj – Kotlina Tradycji i Turystyki” przekształcił się w dn. 3.07.2008 roku w Stowarzyszenie – LGD „Żywiecki Raj” i funkcjonuje w tej formie do dnia dzisiejszego.

W dniu **24.09.2008** roku Stowarzyszenie – Lokalna Grupa Działania „Żywiecki Raj” zostało zarejestrowane w Sądzie Rejonowym w Bielsku-Białej, VIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod nr **KRS 0000314278**.

Po podpisaniu umowy w dniu 22.05.2009 roku o wybór LGD „Żywiecki Raj” do realizacji LSR, Zarząd Stowarzyszenia rozpoczął rozmowy z przedstawicielami Gminy Istebna na temat możliwości członkostwa tejże gminy w Stowarzyszeniu. W dniu 28.10.2009 roku na posiedzeniu Zarządu przyjęto w poczet Stowarzyszenia 11 gminę – Gminę Istebna, która była członkiem Stowarzyszenia do 2014 roku. W 2015 roku do gmin stowarzyszonych dołączyły Gilowice, Łękawica, Ślemień i Świnna.

Obecnie Stowarzyszenie – Lokalna Grupa Działania „Żywiecki Raj” liczy 14 wiejskich gmin powiatu żywieckiego: Czernichów, Jeleśnia, Koszarawa, Lipowa, Łodygowice, Milówka, Radziechowy-Wieprz, Rajcza, Ujszoły, Węgierska Górka, Łękawica, Gilowice, Świnna, Ślemień.

Obecnie

Stowarzyszenie – LGD „Żywiecki Raj” zrzesza: osoby fizyczne, przedsiębiorców, samorządy oraz organizacje pozarządowe. Jego aktywność opiera się na szeregu działań, które mają na celu rozwój obszaru LGD, ożywienie gospodarcze i społeczne, poprzez realizację Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność obszaru LGD „Żywiecki Raj”.

Strategia opiera się na dwóch celach strategicznych:

- pierwszy społeczno-gospodarczy, gdzie zidentyfikowano problemy dotyczące potrzeb mieszkańców obszaru w zakresie wykluczania społecznego i pogłębiającego się ubóstwa, potrzeby wzmacniania tożsamości lokalnej i budowania kapitału gospodarczego obszaru,

- natomiast drugi cel opiera się na bogatych zasobach lokalnych obszaru, jego walorach przyrodniczych, kulturowych i historycznych, gdzie zidentyfikowano potrzeby związane z ochroną środowiska naturalnego, aktywnego trybu życia, wykorzystania znajdujących się na terenie LGD warunków do stworzenia rozpoznawalnej marki turystycznej, jak i zaspokojenia potrzeb kulturowych społeczności lokalnej.

Zgodnie z założeniami LSR LGD „Żywiecki Raj” ma przede wszystkim wspierać rozwój przedsiębiorczości na obszarze LGD, budować kapitał społeczny z uwzględnieniem wsparcia dla zagrożonych wykluczeniem społecznym (grupy defaworyzowane), co będzie dawało podstawy do zrównoważonego rozwoju obszaru LGD „Żywiecki Raj”.

Na wdrożenie Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność obszaru LGD „Żywiecki Raj” na lata 2016–2023, Stowarzyszenie – Lokalna Grupa Działania „Żywiecki Raj” pozyskało kwotę w wysokości 13 300 000,00 zł. Z tego 8 462 790,00 zł na realizację operacji w ramach ogłaszanych konkursów oraz projektów grantowych oraz 266 000,00 zł na realizację projektów współpracy.

Lokalna Grupa Działania „Żywiecki Raj” na tle województwa śląskiego

Przyroda

Obszar LGD „Żywiecki Raj” położony jest bezpośrednio przy granicy Polski, w południowej części województwa śląskiego, na terenie powiatu żywieckiego i graniczy: od południa ze Słowacją, od zachodu z powiatem cieszyńskim (województwo śląskie), od północy z powiatem bielskim (województwo śląskie), od północnego wschodu z powiatem wadowickim (województwo małopolskie), od wschodu z powiatem suskim (województwo małopolskie).

Geograficznie, Stowarzyszenie – Lokalna Grupa Działania „Żywiecki Raj” leży na terenie Beskidu Małego, Makowskiego, Żywieckiego i Śląskiego, które to pasma otaczają Kotlinę Żywiecką. Największą rzeką na tym terenie, która wytycza jednocześnie jego zachodnią granicę, jest Soła. Jej największym dopływem w powiecie żywieckim jest Koszarawa. Występowanie częstych powodzi spowodowało utworzenie zespołu zapór, tzw. Kaskady Soły. Powstały cztery zbiorniki: Jezioro Żywieckie, Jezioro Międzybrodzkie, Jezioro Czanieckie oraz zbiornik na górze Żar, służący do celów energetycznych dla Elektrowni Porąbka-Żar.

Historia obszaru LGD

„Żywiecki Raj” posiada bogatą historię, która ukształtowała obecne społeczeństwo i gospodarkę. Wpłynęła również na kulturę i tradycję. Obszar działania LGD zamieszkuje grupa etniczna, cechująca się odrębnością kulturową i własną gwarą. Teren posiada również charakterystyczne budownictwo drewniane, które zachowało się w niektórych wsiach, za to typowa zabudowa małomiasteczkowa została zniszczona podczas II wojny światowej.

Jedynym miastem na terenie powiatu żywieckiego jest Żywiec. Jest to wielowiekowe miasto, które już w 1327 roku posiadało prawa miejskie. Ziemia żywiecka w wiekach średnich była własnością książąt cieszyńskich i oświęcimskich, w XV wieku przeszła na własność króla Kazimierza Jagiellończyka a niedługo po tym do Piotra Komorowskiego. Ród Komorowskich władał Żywiecczyną do początku XVII wieku, kiedy tereny przejęli Wazowie, następnie Jan Kazimierz a w końcu rodzina Wielopolskich. Po I rozbiorze ziemie żywieckie znalazły się pod panowaniem austriackim. W latach 1810-1838 dobra żywieckie wykupiła rodzina Habsburgów. Wtedy w 1856 roku, założony został Browar, który stał się i jest do tej pory wizytówką miasta. W wyniku konfiskaty dóbr w 1940 roku, przez III Rzeszę Habsburgowie utracili dobra żywieckie. Do niedawna, tj. do 2012 roku, w żywieckim Parku spotkać można było Marię Krystynę Habsburg, córkę ostatniego właściciela, mieszkającą w części Nowego Zamku. Księżna zmarła w październiku 2012 roku.

W Żywcu należy zobaczyć:

- Stary Zamek: (Muzeum Miejskie w Żywcu, ul. Zamkowa 2) Naprzeciw Staro Zamku znajduje się rezydencja w klasycystycznym stylu nazywana Nowym Zamkiem. Na terenie Parku można zobaczyć też Domek chiński, Park miniatur oraz mini ZOO,
- Kościół katedralny Narodzenia NMP, usytuowany naprzeciw wejścia do Parku (ul. Zamkowa 6),
- Kościół pw. Św. Krzyża, (ul. Świętokrzyska 8),
- Muzeum Browaru Żywiec (ul. Browarna 88),
- Rynek miejski, otoczony urokliwymi kamieniczkami z górującym nad nim charakterystycznym Ratuszem.

Zabytki

GILOWICE: Gilowickie szlaki usiane są zabytkami sztuki sakralnej: kapliczkami, figurami przydrożnymi oraz pomnikami upamiętniającymi ważne wydarzenia z życia mieszkańców. W pobliżu gilowickiego kościoła stoi najstarsza kapliczka, pochodząca z 1730 roku. Jest charakterystyczna, ponieważ została otwarta na cztery strony świata, czym przypomina latarnię morską. Na stromym zboczu miejscowego wzniesienia, zwanego „Komanią Górą”, przez które w odległych czasach wiodł najkrótszy szlak z Gilowic przez Rychwałd do Żywca, znajduje się figura Chrystusa Upadającego pod Krzyżem, uznawana przez historyków sztuki za najstarszą tego typu w Polsce. W gminie występują również kapliczki grotowe, wśród których warto wymienić kapliczkę na Bizioniówce. Została ona postawiona w latach 60 XX w. W niszy znajduje się figura Matki Bożej Fatimskiej.

Kościół parafialny pw. św. Andrzeja Apostoła w Gilowicach pochodzi z 1. poł. XVI w. Został przeniesiony z Rychwałdu do Gilowic w 1757 roku. Świątynia wykonana jest z drewna w stylu gotyku śląsko-małopolskiego i zalicza się do zabytków klasy 0. Wnętrze kościoła wzbogacają: późnobarokowy ołtarz (1708 rok), posągi Matki Bożej z Dzieciątkiem (XIV w.), ambona (1. poł. XVII w.) oraz ciekawe elementy architektoniczne.

Autor zdjęć: Krzysztof Haase

Sanktuarium Maryjne w Rychwałdzie to kościół Franciszkanów pw. św. Mikołaja, pochodzący z XVIII wieku, od 2017 roku posiada status Bazyliki mniejszej. Otoczony kamienistym murem, tworzy prostokąt, w którym są cztery wejścia: dwa bogatsze oraz dwa skromniejsze (od wschodu i południa). W północno-zachodnim narożniku muru znajduje się kaplica Biczowania Pana Jezusa, a w niej posąg Chrystusa u słupa. Druga kaplica, usytuowana w narożniku północno-wschodnim, to Wieczernik (obecnie kaplica MB Fatimskiej). 2 VIII 1946 roku parafię i sanktuarium objęli ojcowie franciszkanie.

Od XVII w. Sanktuarium Maryjne w Rychwałdzie jest celem licznych pielgrzymek z Żywiecczyny, a także z innych stron naszego kraju oraz Słowacji.

Dwór w Rychwałdzie pochodzący z XIX w., znajduje się na południowym skraju wsi Rychwałd koło Żywca. O dworze w Rychwałdzie pod rokiem 1722 wspomina Andrzej Komonieczki: „Folwark albo dwór we wsi Rychwałdzie nowo zbudowany, na Kępie wyniosły”. Zachowane do dziś klasycystyczne zabudowania dworskie powstały w latach 1831–34. Składa się na nie parterowy pałacyk w stylu klasycystycznym oraz ustawione prostopadle do niego zabudowania gospodarcze

i pomieszczenia dla służby. W środku znajduje się obszerny dziedziniec. Wokół rozciąga się rozległy 2-hektarowy park dworski ze starodrzewiem. Oddalony od wsi dwór położony jest znacznie wyżej od niej (480 m n.p.m.). Obiekt został wpisany do rejestru zabytków. To wspaniały teren do spacerów i odpoczynku.

JELEŚNIA: Kościół pw. św. Wojciecha w Jeleśni. Pierwszym kościołem w Jeleśni był kościół drewniany zbudowany w XV w. Spłonął w latach 20 XVII w., jednak w roku 1626 zbudowano nowy, murowany w stylu barokowym, którego patronem został św. Wojciech. Początkowo był to kościół jednonawowy. Pod koniec XVIII w. został powiększony przez dobudowanie naw bocznych i wieży. W świątyni znajduje się kilka cennych zabytków

sztuki z XVIII w., m.in.: rokokowy ołtarz główny, chrzcielnica i ambona, dębowe konfesjonały, chór muzyczny, drewniane epitafium, kamienne kropielnice w kruchcie, dzwon na wieży, monstrancja. W czasie I wojny światowej Austriacy zarekwizowali dwa zabytkowe dzwony, a także piszczałki organów. Zwieńczenie ołtarza zdobi barokowe wyobrażenie Boga Ojca z witrażem przedstawiającym postać św. Wojciecha. W świątyni są również ciekawe zabytkowe obrazy, rzeźby i naczynia liturgiczne. Z kruchty prowadzą schody na chór, gdzie znajdują się organy piszczałkowe. Obok kościoła, wśród starych zabytkowych drzew, ostał się fragment dawnego przykościelnego cmentarza.

Zwieńczenie ołtarza zdobi barokowe wyobrażenie Boga Ojca z witrażem przedstawiającym postać św. Wojciecha. W świątyni są również ciekawe zabytkowe obrazy, rzeźby i naczynia liturgiczne. Z kruchty prowadzą schody na chór, gdzie znajdują się organy piszczałkowe. Obok kościoła, wśród starych zabytkowych drzew, ostał się fragment dawnego przykościelnego cmentarza.

Stara Karczma w Jeleśni to jedna z ostatnich oryginalnych karczm w Polsce. Została prawdopodobnie wybudowana w XVIII w., ale być może postawiono ją znacznie wcześniej, nawet w XVI w. (mogli to zrobić pasterze wołoscy, którzy byli założycielami wsi Jeleśnia). W czasach zaboru austriackiego karczma stała się własnością Habsburgów, obecnie należy do Spółdzielni Turystyczno-Handlowej „Pilsko”, mieści się w niej restauracja i kawiarnia. Budynek pełnił początkowo funkcję leśniczówki, jako zajazd myśliwski na czas polowań i odpoczynku. Pomiędzy karczmą a kościołem św. Wojciecha znajduje się plac, który kiedyś był popularnym miejscem targowym na ważnym szlaku kupieckim, zwanym bursztynowym, łączącym Żywiec z Orawą. Karczma posiada konstrukcję wieńcową, podwalę podtrzymuje solidna, gruba belka. Dach jest łamany, pokryty gontem z dymnikami.

Wnętrze Starej Karczmy charakteryzuje góralski wystrój urozmaicony kompozycjami kwiatów z bibuły, z których słynie Jeleśnia, a w menu odnaleźć można typowe potrawy charakterystyczne dla tego regionu.

Częstymi gośćmi karczmy w XVII i XVIII w. byli zbójnicy, którzy grasowali w Beskidach, prawdopodobnie również okradając jej klientów, m.in. Jurek Fiedor, zwany Proćpokiem, ukarany za zbójstwo śmiercią i stracony w Kameszniczy.

ŁODYGOWICE: Kościół pw. św Szymona i Judy Tadeusza góruje nad okolicą. Z kościelnego wzgórza rozciąga się piękna panorama Beskidu Żywieckiego. Jest

to największy w Beskidach kościół drewniany. Został konsekrowany w 1636 roku. Zachwyca bogatym, nasyconym przepychem i różnorodnością stylów. Ołtarz główny urzeka ozdobnymi detalami oraz ilością sakralnych motywów. W świątyni znajduje się osiem ołtarzy reprezentujących rokoko, gotyk i barok, drewniana ambona z końca XVII w. oraz interesująca polichromia – dzieło z 1929 roku autorstwa malarza Adama Giebułtowskiego. Na uwagę zasługują również pozłacany ołtarz główny z krucyfiksem, figurami Matki Bożej i św. Jana Ewangelisty oraz posąg Adama i Dawida.

to największy w Beskidach kościół drewniany. Został konsekrowany w 1636 roku. Zachwyca bogatym, nasyconym przepychem i różnorodnością stylów. Ołtarz główny urzeka ozdobnymi detalami oraz ilością sakralnych motywów. W świątyni znajduje się osiem ołtarzy reprezentujących rokoko, gotyk i barok, drewniana ambona z końca XVII w. oraz interesująca polichromia – dzieło z 1929 roku autorstwa malarza Adama Giebułtowskiego. Na uwagę zasługują również pozłacany ołtarz główny z krucyfiksem, figurami Matki Bożej i św. Jana Ewangelisty oraz posąg Adama i Dawida.

Kapliczka na Midorowym Polu została wzniesiona w 1848 roku w celu upamiętnienia zniesienia pańszczyzny. Aktu tego w Galicji dokonał gubernator Franz Stadion, jeszcze zanim zrobiono to w całym cesarstwie austriackim. Kapliczka znajduje się na niewielkim wzniesieniu, z którego roztacza się piękny widok na wszystkie strony świata. Kiedyś obok kapliczki rosła wielka lipa, obecnie pozostał tylko pień, w którym wydrążono znak krzyża. Kapliczka na Midorowym Polu założona została na rzucie prostokąta i zakończona półkolistą absydą. Wybudowano ją z kamienia, obecnie jest wytynkowana i nakryta dwuspadowym gontowym daszkiem. U szczytu kapliczki znajduje się mała nisza z figurą Matki Bożej, a poniżej zawieszony jest drewniany krzyż z figurką Chrystusa. W środku umieszczono kopię obrazu MB Częstochowskiej.

Dworek w Łodygowicach to dawny dwór obronny, którego budowę rozpoczął w 1629 roku Jerzy Zbarski. Położony jest w pięknym, zabytkowym parku. Kolejni właściciele rozbudowywali dwór – otoczyli go wałem ziemnym, fosą wypełnioną wodą doprowadzoną z rzeki Żylicy oraz wybudowali bastiony w narożach. W XIX w. dwór utracił swoje militarne znaczenie, zlikwidowano część wałów, a fosy zostały zasypane lub przerobione na stawy. Ostatnim prywatnym właścicielem dworu była rodzina Klobusów. Przebudowali oni posiadłość, dobudowując szklaną oranżerię i nadając jej wygląd, który możemy podziwiać dzisiaj – zmienili dwór w rezydencję otoczoną parkiem. Ostatni właściciel dworku w Łodygowicach, baron Otto Klobus, zmarł w 1943 roku i został pochowany na łodygowickim cmentarzu. Po II wojnie światowej budynek został upaństwowiony i znajdowała się w nim szkoła rolnicza. W 1991 roku zamek i park stały się własnością gminy Łodygowice.

MILÓWKA: Muzeum Stara Chałupa w Milówce zabytkowy, drewniany dom będący jednym z najstarszych przykładów architektury ludowej i tradycyjnego budownictwa Żywiecczyzny. Jak głosi lokalna legenda, w chałupie tej miał mieć swój postój król Jan Kazimierz podczas ucieczki przed Szwedami; zatrzymać się tutaj miał także Jan III Sobieski w drodze do Wiednia. Obiekt został zbudowany w 1739 roku i pierwotnie prawdopodobnie pełnił funkcję wiejskiej karczmy. Do początku lat 70. XX w. Stara Chałupa pozostawała w prywatnych rękach. Od 1992 roku budynek stanowi własność gminy Milówka, a zarządza nim i opieką otacza go Gminny Ośrodek Kultury w Milówce. Stara Chałupa to nie tylko muzeum, w którym zwiedza się ekspozycje. Można tu również zobaczyć pokaz przędzenia wełny, łuskania fasoli czy skubania pierza. W 2010 roku obiekt został poddany gruntownemu remontowi, a tuż obok ustawiono sprowadzony z Przyłękowa drugi zabytkowy dom, w którym organizowane są warsztaty bibułkarstwa, malarstwa na szkle i ceramiki. Chałupę postawiono na kamiennej podmurówce, na której usytuowa-

ne są długie, drewniane bale połączone na obłap i rybi ogon. Przykrywa je dwuspadowy dach pokryty gontem z półdaszkami w ścianach szczytowych. Chałupa swoim wystrojem doskonale obrazuje dawny styl życia oraz hierarchię wartości jej mieszkańców. W izbach panuje półmrok, gdyż małe okna wpuszczają niewiele światła, ale pozwalają zatrzymać wewnątrz ciepło. W głównej izbie króluje piec chlebowy z okapem, a w tzw. „świętym kącie” zawieszona jest kapliczka i święte obrazy. W komorze i sieni można zobaczyć sprzęty wykorzystywane w gospodarstwie. Stara Chałupa to magiczne miejsce, gdzie czas stanął w miejscu.

Zespół pałacowo-dworski w Kamesznicy został wybudowany w 1. poł. XIX w. przez Teresę i Marcelę Potockich. Składa się z kilku elementów, a podstawowym jest klasycystyczny dwór. Ogród i park w Kamesznicy do chwili obecnej utrzymane są w prawie niezmienionym stanie. Pomnik przyrody stanowi cały stary, bogaty drzewostan parku. Założenie dworsko-parkowe zawiera dolinkę oraz stromy stok wzgórza, na którym wzniesiono budynek dworu, oficynę i oranżerię. Park zajmuje naturalną dolinę potoku, a liczne źródła dały możliwość rozwinięcia kompozycji wodnych. Jednokondygnacyjne zabudowania mieszkalne są nakryte niskim czterospadowym dachem. W środku z dawnego wyposażenia zachował się jedynie marmurowy, neogotycki kominek. Z jednej strony dwór otoczony jest dziedzińcem oraz zabudowaniami gospodarczymi, a z drugiej stro-

ny kolejno: ogrodem kwiatowym, warzywnikami i łąką będącą kiedyś sadem. Poniżej dworu znajduje się oficyna, zwana obecnie kancelarią. Poza terenem ogrodu usytuowana jest kaplica, której powstanie, jak głosi lokalna legenda, zawdzięcza się Marcelemu Potockiemu. Ów, znany z niezrównoważonego charakteru, goniąc swoją żonę ze strzelbą, wystrzelił i ranił ją. Na szczęście opamiętał się i na miejscu postrzelenia żony wystawił kaplicę pw. św. Teresy.

RADZIECHOWY-WIEPRZ: Kościół pw. św. Marcina w Radziechowach. Zarówno kościół św. Marcina w Radziechowach, parafia radziechowska, jak i sama wieś Radziechowy należą do jednych z najstarszych w Kotlinie Żywieckiej. Przed Radziechowami wg źródeł historycznych istniały parafie w Żywcu, Gilowicach, Cięcinie i Lipowej. Jako datę powstania parafii przyjęto rok 1390. Kościół był wielokrotnie przebudowywany i rozbudowywany, a w 1590 roku był już murowany i bogato wyposażony. Zgromadzono w nim wiele cennych zabytków sztuki sakralnej. Świątynia posiada wiele cech gotyckich, potwierdzających jej wczesne pochodzenie, co uwidocznione jest szczególnie w prezbiterium. W XVII i XVIII w. kościół został przebudowany: przedłużono nawę, dobudowano kaplicę św. Izydora, a także dostawiono wieżę, co sprawiło, że obiekt zyskał wygląd barokowy. W XX w. wybudowano nawę południową. Późnogotycka figura Madonny z Dzie-

ciątkiem z ok. 1510 roku to najcenniejszy zabytek znajdujący się w kościele. Ołtarze i figury apostołów utrzymane są w stylu barokowym.

Kościół pw. Nawiedzenia NMP w Juszczyźnie to przykład kontynuacji drewnianego budownictwa sakralnego na Żywiecczyźnie. Wezwanie kościoła dotyczy tragicznego wydarzenia z 1908 roku, kiedy to miała miejsce powódź związana z oberwaniem chmury, podczas której zginęło 21 osób. Mieszkańcy zapragnęli, aby nawiedzała ich Matka Boża, opiekowała się nimi i chroniła ich przed ciężkimi klęskami, stąd inicjatywa budowy kościoła. Świątynia jest drewniana, zbudowana na kamiennej podmurówce, z zewnątrz i od wewnątrz szalowana deskami, ze sklepieniem kolebkowym zdobionym rzeźbami w kształcie dziewięciśliu. Dach i wieża, się od południowej strony, pokryte są miedzią. Wieża jest zwieńczona hełmem, na którym umieszczono metalowy krzyż. W trójbocznym prezbiterium znajduje się główny ołtarz w stylu pseudogotyckim, a na nim drewniane rzeźbione lichtarze. W ołtarzu widnieje obraz przedstawiający Nawiedzenie NMP. Znajdują się tutaj dwa boczne ołtarze, również w stylu pseudogotyckim. W ołtarzu po lewej stoi figura Najświętszego Serca Pana Jezusa, a w górnej kondygnacji widać św. Wojciecha nawracającego na chrześcijaństwo. W ołtarzu po prawej zaś stoi figura św. Józefa z Dzieciątkiem na ręku, a w szczycie posązek Maryi z Dzieciątkiem na ręku w postawie przypominającej kontrapost gotycki.

RAJCZA: Sanktuarium MB Kazimierzowskiej w Rajczy. Budowę świątyni w Rajczy zainaugurował w 1669 roku opuszczający definitywnie Polskę, udający się do Francji Jan Kazimierz. On to również podarował zdobiący do dziś kościół obraz MB Kazimierzowskiej. W roku 1674 stanął w Rajczy drewniany kościół pw. św. Wawrzyńca i Kazimierza Królewicza, który następnie w latach 1886–90 został zamieniony na budowlę murowaną, łączącą style romański i gotycki. W 1997 roku kościół otrzymał status Sanktuarium maryjnego i jest odwiedzany przez pielgrzymów z różnych stron kraju, którzy pragną oddać hołd Matce Bożej Kazimierzowskiej.

Zespół pałacowo-parkowy w Rajczy umiejscowiony jest w parku położonym obok drogi prowadzącej do Ujsół. Obecnie mieści się w nim zakład opiekuńczo-leczniczy. Budowla powstała w 1. poł. XIX w. dzięki staraniom ówczesnego właściciela tych ziem Anastazego Siemiońskiego. Gruntownych zmian w wyglądzie pałacu dokonał już w XX w. książę Władysław Lubomirski. To dzięki niemu dwór zyskał neorenesansowy charakter. To również za jego czasów pałac gościł wielu znanych twórców Młodej Polski, takich jak Karol Szymanowski czy Grzegorz Fitelberg. Pałac tętnił życiem i był znany w szerokich kręgach. W roku 1914 książę Lubomirski sprzedał pałac Stefanowi Karolowi Habsburgowi. Rezydując w Żywcu, arcyksiążę często przebywał w pałacu w Rajczy, organizując barwne życie kulturalne. Odbływały się tu liczne koncerty takich sław jak: Paderewski, Szymanowski, Fitelberg, Różycki, Rubinstein. W roku 1991 obiekt przekształcono w państwowy zakład opiekuńczo-leczniczy, a od 1999 roku mieści się tu samodzielny publiczny zakład opiekuńczo-leczniczy dla przewlekle chorych. Budynek otacza zabytkowy park ulokowany u podnóża wzgórza Compel. Zobaczymy tutaj piękne, pomnikowe lipy, dęby, sosny wejmutki, wiązy górskie czy jawory.

ŚLEMIEŃ: Żywiecki Park Etnograficzny zaprasza do wędrowki w przeszłość, do wspomnień o dawnych czasach i pięknie góralskiego folkloru. Jest najmłodszym muzeum typu skansenowego w Polsce i drugim w województwie śląskim. Odzworowuje on układ urbanistyczny i zabudowę wsi Beskidu Żywieckiego. Na obszarze ponad 6 ha posadowiono kilkanaście zabytkowych obiektów architektury, m.in.: budynek szkoły z 1900 roku, XIX-wieczny spichlerz, kompletną zagrodę chłopską z domem mieszkalnym z 1895 roku, kuźnię z początku XX w., urokliwą „chałupę zielarki” czy małomiasteczkową aptekę. We wnętrzach budynków zrekonstruowano wystroj oraz urządzono ekspozycje obrazujące wszelkie aspekty życia górali. Ponadto na terenie parku znajdują się piwniczki – półziemianki oraz studnie – każda o innym sposobie pobierania wody. Całość uzupełniają przydrożne krzyże i kapliczki, a w przyszłości w parku pojawią się kolejne obiekty. Autorką koncepcji parku jest mgr etnografii Teresa Kurzyk. Zwiedzanie odbywa się pod

opieką przewodnika. Istnieje także możliwość wypożyczenia audioprzewodnika. Na terenie skansenu funkcjonuje sklepik z regionalnymi pamiątkami oraz napojami.

Sanktuarium Maryjne na Jasnej Górcie w Ślemieniu zbudowano w latach 1862–66, w głównym ołtarzu znajduje się XIX-wieczna kopia obrazu Jasnogórskiego. Wedle przekazów ustnych jest to miejsce objawień, przez co stało się celem rozlicznych pielgrzymek (w 1868 roku przybyło tu 15 tys. wiernych). Pod kościołem została wykuta grota skalna, w której bije źródło które według wierzeń ma uzdrawiającą moc.

ŚWINNA: Sanktuarium MB Wspomożenia Wiernych w Przyłękowie nad wsią, na zboczu góry Kiczory, zwanej także Bugajem (762 m n.p.m.), ukryty wśród buków, sosen i świerków wznosi się niewielki, murowany jednonawowy kościółek pw. MB Wspomożenia Wiernych. Obok kościoła znajduje się studnia nakryta daszkiem, przy której znaleźć można wiadro i kubek do czerpania wody uznanej za uzdrawiającą. Sanktuarium zostało wzniesione na pamiątkę Matki Bożej, która 2 VII 1886 roku ukazała się we śnie pasącemu bydło Wojciechowi Stefko. Głównym przesłaniem tego wydarzenia było życzenie, aby w tym miejscu zbudowano kaplicę. Matka Boża obiecała uzdrowić córkę Wojciecha Stefki Marysię, chorą na ślepotę. Uzdrawienie stało się faktem, a kościół wzniesiono w miejscu objawienia.

UJSOŁY: Izba regionalna „Groniczek” mieści się w centrum Glinki. Jej głównym celem jest ochrona i kultywowanie dziedzictwa kulturalnego tej gminy. Składa się z trzech sal ekspozycyjnych z bogatymi zbiorami sprzętów i dawnych przedmiotów gospodarstwa domowego, a także fragmentami tradycyjnych stylizacji dawnych pomieszczeń oraz pokojami dla dzieci i młodzieży odgrywającymi rolę zarówno świetlicy, jak i miejsca spotkań dla organizacji, stowarzyszeń i mieszkańców wsi. „Groniczek” spełnia zatem funkcję muzealną, ale równie ważny jest fakt, że stanowi centrum spotkań, imprez i warsztatów. Bogate i ciekawe jest wyposażenie izby. Znajdziemy tu m.in. tradycyjne stroje ludowe oraz charakterystyczne dla tego regionu instrumenty. W izbie znajdują się również dawne maszyny i urządzenia wykorzystywane w gospodarstwie domowym oraz przedmioty codziennego użytku. Można podziwiać bogaty zbiór rękodzieła ludowego – tradycyjnych koronek, haftów i kwiatów bibułkowych. Ekspozycja jest podzielona na kilka części przypominających tradycyjny wystrój wnętrza góralskiego domu. Zwiedzający mają m.in. rzadką możliwość nauczenia się tkania na czynnym warsztacie tkackim. Tuż obok izby utworzono skansen, w którym znajdują się maszyny, urządzenia i sprzęty używane dawniej do prac polowych. Jest też ścieżka edukacyjna opisująca przeznaczenie poszczególnych sprzętów rolniczych wraz z ich historią i tradycyjnymi zwyczajami.

Organistówka w Ujsołach odrestaurowany budynek z 1896 roku. Nazwa „organistówka” wywodzi się z historii tego budynku, który w XIX w. pełnił funkcję domu mieszkalnego organisty i wikarego, a obecnie został przeznaczony do funkcji publicznych. „Organistówka” jest objęta ochroną konserwatorską. W 2005 roku została odremontowana i od czerwca 2006 roku mieści się tu Gminna Biblioteka Publiczna oraz Zakład Usług Komunalnych.

Stary dwór – zabytkowa leśniczówka w Złatnej został wybudowany w 1853 roku i w latach swej świetności służył zarządcom majątku Habsburgów. Obecnie mieści się w nim leśniczówka. Wiosną w ogrodzie otaczającym ten budynek kwitnie piękny „dywan” z krokusów i przebiśniegów.

WĘGIERSKA GÓRKA: Kościół pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Cięcynie zaliczany jest do najcenniejszych zabytków (nie tylko Cięciny, ale również Żywiecczyny). We wnętrzu drewnianego kościoła można podziwiać okazałe, barokowe ołtarze z XVII w., kaplicę św. Franciszka z 1895 roku oraz kamienną chrzcielnicę kielichową z 1705 roku.

Atrakcje turystyczne regionu

Beskidy stwarzają doskonałe warunki do całorocznego wypoczynku oraz rekreacji w różnorodnych, aktywnych formach: turystyce górskiej, uprawianiu sportów zimowych, wodnych oraz ekstremalnych (wspinaczka skałkowa, mountainbording, paintball), wędkarstwie, myślistwie, sportach szybowcowych, a nawet leczeniu i prewencji zdrowotnej. Przyczynia się to w pewnym stopniu do zaangażowania biernych zasobów siły roboczej i aktywnych działań związanych z pozyskiwaniem zatrudnienia, w dużej mierze sezonowego. Dla tak rozległego regionu ma to bardzo duże znaczenie w aspekcie gospodarczym i społecznym.

Wytyczone są szlaki turystyczne piesze, rowerowe i narciarskie, o łącznej długości ponad 500 km. Narciarze mogą korzystać z licznych wyciągów narciarskich i świetnie przygotowanych tras. Największe ośrodki narciarskie znajdują się w Korbielowie (na zboczach jednego z najwyższych szczytów Beskidu Żywieckiego – Pilska 1557 m n.p.m.) oraz w Zwardoniu, gdzie m. in. otwarta została w grudniu 2012 roku nowa Stacja Narciarska Zwardoń-Ski.

Folklor regionu Żywiecczyny zobaczyć można na wielu tradycyjnych imprezach regionalnych. Bogate tradycje kulturowe Beskidu Żywieckiego podtrzymują i pomnażają twórcy ludowi, przekazujący swe umiejętności z pokolenia na po-

kolenie. Tak więc w Beskidach znajdziemy utalentowanych rzeźbiarzy, malarzy, wytwórców tradycyjnych zabawek, instrumentów ludowych i rekwizytów obrzędowych. Wielość i bogactwo kulturowe Żywiecczyny charakteryzuje tylko tu na tym obszarze występujący haft żywiecki. Haft ten można scharakteryzować jako biała nitka na białym tiulu. Najczęściej stanowią go wzory kwiatowe, w które układają się misternie wykonane okrągłe dziureczki. Mieszkańcy Żywiecczyny posiadają również swój specyficzny strój. Odzienie górali żywieckich zawiera elementy typowe dla strojów górali polskich, jak kapota, haftowana koszula i kamizelka w kolorze czarnym lub brązowym, często zdobiona kolorowymi guzikami zwana bruclikiem, spodnie wełniane z pomponami w kolorze czerwonym lub niebieskim, kierpce czyli skórzane lekkie buty u mężczyzn. Męski strój ozdobiony jest parzenicami i lampasem. Region cechują typowe zwyczaje góralskie, które ogniskują się wokół świąt kościelnych, a szczególnie wokół Bożego Narodzenia i Nowego Roku, oraz typowo pasterskich elementów kalendarza jak redyk wiosenny i jesienny. Charakterystyczne elementy tych obchodów to muzyka i tańce.

Symbolem regionu są również zespoły muzyczne, np. „Dolanie”, „Grojecowianie”, „Gilowianka”, „Magurzanie”, „Ziemia Rajczańska”. Zespoły są godnymi reprezentantami Żywiecczyny, popularyzują wartości kultury regionu, poprzez prezentację obrzędów, strojów, pieśni i tańca. Z terenu Żywiecczyny wywodzą się także znane na cały kraj kapele wykonujące muzykę folk: „Golec uOrkiestra” i „Pieczarki”, których wyśpiewane w góralskiej gwarze piosenki cała Polska kojarzy właśnie z góralszczyzną.

Folklor Żywiecczyny zawiera także rdzenne elementy wywodzące się z połączenia kultury miejskiej z wiejską. Stałym składnikiem takiego połączenia są zwyczaje związane z Świątami Bożego Narodzenia obchodzonymi w góralszczyźnie niezwykle okazale oraz kolędowaniem. Do dzisiaj na wsiach żywieckich żywe są obrzędy kolędowania całych grup kolędniczych, w których obecne są typowo jaśkawkowe postacie śmierci, diabła, turonia, pastuszków i trzech króli.

Na terenie LGD „Żywiecki Raj” organizowanych jest wiele imprez kulturalnych i sportowych m.in.:

- Orszak Trzech Króli,
- Żywieckie Gody,
- W okresie Świąt Wielkanocnych: pokazy Stołów Wielkanocnych i konkursy Tradycyjnych Palm Wielkanocnych
- Festiwal Folkloru Górali Polskich i Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne,
- Tydzień Kultury Beskidzkiej,

- Półmaraton dookoła Jeziora Żywieckiego,
- Święto Morza,
- Powiatowy Przegląd Orkiestr Dętych,
- Powiatowy Przegląd Potraw Regionalnych „Próbowacka Jadła Beskidzkiego” – którego celem jest propagowanie dań regionalnych typowych dla Żywiec-
czyzny oraz możliwość ich wykorzystania we współczesnej kuchni,
- Dni Śliwkowej Gminy Lipowa.

CZERNICHÓW: Zespół elektrowni wodnych „Porąbka-Żar”. Ukształtowanie terenu gminy Czernichów zdecydowało o tym, że na jej obszarze wybudowano najpierw dwie zapory/elektrownie wodne na rzece Sole: elektrownię „Porąbka” w 1936 roku i elektrownię „Tresna” w 1966 roku, a następnie elektrownię szczytowo-pompową „Porąbka-Żar”. Dwie pierwsze elektrownie są nie tylko źródłem energii elektrycznej, ale również regulują poziom wody w dwóch powstałych w ten sposób sztucznych jeziorach: Międzybrodzkim i Żywieckim. Elektrownia szczytowo-pompowa „Porąbka-Żar” to unikatowy w skali światowej obiekt energetyczny, jedna z największych budowli hydroenergetycznych w Polsce. Elektrownia powstała w 1979 roku i jest jedyną w kraju elektrownią podziemną. Znajduje się w Międzybrodziu Bialskim, ma moc 500 MW i największy na świecie spad wody (440 m). Ogromny zbiornik wodny na górze Żar, stanowiący integralną część elektrowni, w kształcie deltoidu, ma 650 m długości oraz 250 m szerokości

w najszerszym miejscu. Mieści ponad 2 mln m³ wody, której maksymalna głębokość wynosi 28 m, a obwałowania mają ponad 30 m wysokości. Elektrownia ma za zadanie regulować system energetyczny w czasie szczytów i zapadów obciążenia, a krótki rozruch kwalifikuje ją również do pracy interwencyjnej. Wewnątrz góry zainstalowane są turbiny, które wraz z innymi instalacjami zajmują przestrzeń o wielkości porównywalnej do kościoła Mariackiego.

Kamienne szopy pasterskie to osobliwość etnograficzna Beskidu Małego, stanowiąca prawdziwą rzadkość historyczną zanikającej już gospodarki rolno-pastersko-polaniarskiej. Szopy oraz polany śródleśne są spuścizną po osadnikach wołoskich przybyłych w te okolice w XVI w. Ludność ta zajęła tereny górskie, które zostały wykarczowane pod łąki dla wypasu owiec, kóz i bydła. Na polanach znacznie oddalonych od wsi właściciele (pasterze) budowali szopy w celu przechowywania siana, sprzętu rolniczego, plonów, a czasami budowle służyły jako schronienie dla zwierząt i ludzi. Ze względu na pełnione funkcje szopy miały prymitywną konstrukcję, ściany wykonane były z bloków miejscowego piaskowca niczym niespojonego, stanowiąc mocne, szczelne powierzchnie, przykryte dwuspadowym dachem krytym gontem lub darnicą. Brak okien, dymnika, miejsca do spania oraz sposób lokalizacji w terenie wyróżnia kamienne szopy Beskidu Małego spośród innych tego typu budowli pasterskich w polskich Karpatach. Przykładem tych interesujących budowli w okolicy Międzybrodzia Żywieckiego są szopy na Kramarce (na Cisowych Grapach) oraz na Cinalkowej Polanie (na stokach Kiczery).

Góra Żar (761 m n.p.m.) to wyjątkowe miejsce. Będąc w Czernichowie, należy je obowiązkowo odwiedzić. Żar leży w Beskidzie Andrychowskim (wschodnia część Beskidu Małego) i jest bez wątpienia najbardziej charakterystyczną częścią tego regionu, ze względu na niepowtarzalne widoki – ze szczytu góry rozciąga się panorama na Jezioro Żywieckie, Pasma Magurki Wilkowickiej i Hrobaczą Łąkę. Na szczycie znajduje się zbiornik wodny elektrowni szczytowo-pompowej, obok którego można zjeżdżać na całorocznym grawitacyjnym torze saneczkowym. Na stoku góry usytuowana jest kolej linowo-terenowa Żar. Obok dolnej stacji kolei znajduje się zjeżdżalnia pontonowa, a w lesie – park linowy Trollandia z kilkoma trasami o różnej trudności. Dla najmłodszych do dyspozycji jest minipark linowy Zoolandia z prostymi kolorowymi przeszkodami zawieszonymi pomiędzy domkami zainstalowanymi na drzewach, z siatką zabezpieczającą przed upadkiem. Góra Żar to również raj dla miłośników sportów ekstremalnych na niebie i na ziemi – w powietrzu królują szybowce i paralotnie, a dla fanów dwóch kółek przygotowano ekstremalne trasy rowerowe. Znana jest też z „magicznego miejsca”, w którym samochody jadą same pod górę.

JELEŚNIA: Wodospad w Sopotni Wielkiej. To największy w Beskidach Zachodnich wodospad, położony na wysokości 620 m n.p.m., uznany za pomnik przyrody. W korycie potoku Sopotnia znajduje się wysoki na 10 m próg skalny, przez który przepływa woda skupiona w wąskiej rynnie skalnej. Spada ona po skośnie ustawionych warstwach piaskowca do wyrzeźbionego w dzień zagłębienia o głębokości do 5 m. Jest to rzadki przypadek wodospadu katakinalnego, w którym warstwy skał opadają stromo, w tym samym kierunku co bieg wody.

KOSZARAWA: Jałowiec, szczyt położony na wysokości 1111 m n.p.m. w Beskidzie Makowskim. Góra jest częścią grupy Pasma Jałowieckiego, które wraz z Grupą Mędralowej i Pasmem Solnisk tworzy tzw. Pasma Przedbabiogórskie. U podnóża Jałowca rozpościerają się doliny trzech rzek: Skawicy, Koszarawy i Stryżawki. Na zachodnich stokach Jałowca wybija źródło Koszarawy, która w Żywcu łączy się z Sołą, będąc jej prawobrzeżnym dopływem. Na Jałowcu rozlokowane są dwie duże polany: podszczytowa Hala Trzebuńska i mniejsza, mocno już zarastająca, Polana Krawcowa. Pierwsza z nich przez wieki była intensywnie eksploatowana wypasem owiec. Zanik tradycji pasterskich powoduje, że zarasta ona od dołu młodnikiem świerkowym, mimo tego nadal stanowi doskonałą platformę widokową. Ze szczytu Jałowca możemy podziwiać Beskid Żywiecki z górującymi szczytami Rysianki, Romanki, Pilska i oczywiście Babiej Góry. Widać również najwyższe szczyty Beskidu Śląskiego, a nawet słowacką Małą Fatrę (*Malá Fatra*).

LIPOWA: Dolina Zimnika zwana również doliną potoku Leśnianka, położona jest w Beskidzie Śląskim, na terenie Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego. Dolina znajduje się na wysokości ok. 600 m n.p.m., a jej dnem płynie potok Leśnianka, którego źródło bije w okolicach kotła górskiego, zamkniętego stokami Magurki Wiślańskiej, Zielonego Kopca i Malinowskiej Skały. W końcowym biegu Leśnianka wpada do Soły, po drodze pozostawiając jednak ślad, który sprawia, że ta dolina jest tak atrakcyjna. Erozja wgłębna w dnie potoku wyeksponowała formacje skalne oraz liczne progi i kaskady. Działania potoku odsłoniły w wielu miejscach warstwy fliszu, z którego zbudowany jest Beskid Śląski. Okolice potoku są naturalnymi siedliskami wielu rzadkich roślin i zwierząt. Wystarczy tu chociażby wymienić tojad mocny, wawrzynek wilczczyko, a także orzesznicę, popielicę, gacka brunatnego, wydrę czy wreszcie kumaka górskiego. Dolina stanowi doskonałe miejsce do wypoczynku i rekreacji. Cenią ją turyści piesi, rowerzyści i narciarze biegowi. Cisza, spokój i piękny krajobraz dopełnione są doskonale przygotowaną infrastrukturą turystyczną. Największą atrakcją jest bez wątpienia ścieżka dydaktyczna „Dolina Zimnika” urządzona przez Nadleśnictwo Węgierska Górka w ramach Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Beskidu Śląskiego”. Trasa ścieżki liczy 1,5 km i pozwala zapoznać się z walorami przyrodniczymi tej okolicy.

ŁODYGOWICE: Jezioro Żywieckie to malowniczo położony, otoczony górami zbiornik wodny. Powstał on w 1966 roku poprzez wybudowanie wysokiej na 38 m zapory na rzece Sole i zalanie czterech miejscowości: Zarzeczca, Tresnej,

Zadziela i Starego Żywca. Jego powierzchnia wynosi ok. 1000 ha (długość 7 km, szerokość 1,5 km, średnia głębokość ok. 9 m, maksymalna 28 m). Zbiornik magazynuje ok. 100 mln m³ wody, którą wykorzystuje się do produkcji energii elektrycznej, dzięki zainstalowaniu na zaporze elektrowni. Podstawowym celem kaskady, do której należą jeszcze zbiorniki w Porąbce i Czańcu, jest ochrona przed powodzią, ochrona biologiczna życia rzek oraz regulacja stosunków wodnych. Na długości ok. 4,5 km gmina Łodygowice w miejscowości Zarzeczce ma dostęp do jeziora. Działa tam wiele przystani żeglarskich, ośrodków wypoczynkowych, ośrodków sportów wodnych i pól namiotowych, które zapewniają wiele możliwości uprawiania

sportów wodnych i nie tylko – znajdują się tam korty tenisowe, boiska, baseny itp. Miłośnicy wędkarstwa znajdą ciszę i spokój na nadbrzeżu i w urokliwych zatoczkach. Jezioro i piękny krajobraz gwarantują udany wypoczynek.

Diabli Kamień (Diabelska Skała) Ludowe podanie mieszkańców tych stron mówi, że diabły budowały na Skrzycznym młyn. Jeden z nich postanowił zabrać głaz z budowy i cisnąć nim w powstający w Łodygowicach kościół. Opatrzność sprawiła jednak, że diabeł nie trafił, a głaz wylądował w miejscu, gdzie do dziś możemy go podziwiać. Głaz znajdziemy nieopodal czerwonego szlaku z Łodygowic na Czupel, kilka minut marszu (wędrując na Czupel) za miejscem połączenia czerwonego szlaku z żółtym, który prowadzi stąd przez Solisko (635 m n.p.m.) do Tresnej.

ŁĘKAWICA: Rezerwat leśny Szeroka utworzono w 1960 roku. Ma powierzchnię 51,94 ha. Jest położony w pobliżu Kocierza Moszczanickiego i zajmuje południowe, wschodnie i zachodnie stoki Wielkiej Góry (879 m n.p.m.) i Wielkiego Cisownika (853 m n.p.m.) w Górach Zasolskich. W drzewostanie dominuje buk, udział jodły wynosi ok. 20%, sporadycznie występuje również jawor. W 83% rezerwat porasta las w wieku 50–240 lat, o naturalnym charakterze. Jest to rezerwat częściowy, w którym ochronie podlega fragment dolnoreglowej buczyny karpackiej z pomnikowy-

mi okazami jodeł i buków. Świat zwierzęcy reprezentują sarna i jeleni, a także ptaki głuszcak i jarząbek. Przez rezerwat biegnie niebieski szlak między przełęczą Przysłop Cisowy a Przełęczą Cisową, który prowadzi dalej na Jaworzynę przez Kościelec do Zapory w Tresnej. Na skraju rezerwatu na przełęczy Przysłop Cisowy znajduje się skrzyżowanie szlaków niebieskiego z czerwonym, który prowadzi m.in. na Żar, Kiczere, a w drugą stronę na Kocierz, Beskid i Przełęcz Kocierską.

Łysina i zamczyska to najmniejsza, a jednocześnie najwyższa wieś w gminie (szczyt Ścieszków Groń ma 779 m n.p.m. i dominuje od północy nad Łękawicą i Gilowicami). Znaleźć tutaj można doskonale położone punkty widokowe, z których przy dobrej pogodzie można podziwiać szerokie panoramy Beskidów: Małego, Śląskiego i Żywieckiego.

Przez wieś przechodzi zielony szlak PTTK z Gaik do Suchej Beskidzkiej – drugi co do długości w Beskidzie Małym. Na wzgórzu znajduje się wspaniały zespół skał, które nazwano „zamczyskami”, gdyż wokół nich przez całe wieki krążyły przedziwne legendy. Jedna z nich mówi, że stał tam kiedyś zamek, inna, że było tam podziemne przejście, które miało długość wielu kilometrów. Ale największą zaletą tych skał jest ich wielkość i przedziwne kształty, które zachwycają każdego zwiedzającego. Pionowe ściany skalne są wykorzystywane do celów treningowych wspinaczki skałkowej. Trafić na te okazy martwej natury najłatwiej jest, idąc zielonym szlakiem przez Ścieszków Groń. Znalezione tu jedyną w Polsce poza Tatrami jaskinię lodową, położoną na wysokości ok. 700 m n.p.m., o długości blisko 60 m i głębokości tylko 10. Lód utrzymuje się tutaj przez cały rok.

RADZIECHOWY-WIEPRZ: Golgota Beskidów na Matysce w Radziechowach. Pomiędzy miejscowościami Radziechowy i Przybędza koło Żywca, w południowo-zachodniej części Kotliny Żywieckiej, położone jest wzgórze Matyska (609 m n.p.m.). Stok Matyski po stronie wschodniej łagodnie opada ku niższym wzniesieniom: Jagoda i Podleszcze. Od 2001 roku Matyska stała się celem wędrówek pielgrzymów ze względu na stojący tam ogromny Krzyż Milenijny oraz ukoń-

czoną w 2009 roku Drogę krzyżową z czternastoma stacjami – Golgotę Beskidów. Krzyż wykonany jest ze stali nierdzewnej, co powoduje, że w promieniach słońca lśni i jest widoczny z daleka. Został wzniesiony przez miejscowych parafian dla uczczenia Roku Jubileuszowego przypadającego na pontyfikat Ojca Świętego Jana Pawła II. Ze szczytu wzgórza można podziwiać przepiękną panoramę okolicy – stąd rozpościera się widok na Bielsko-Białą, Beskid Mały, Żywiec, Jezioro Żywieckie, wiele szczytów Beskidu Śląskiego i Żywieckiego, w tym m.in. Skrzyczne, Babią Górę, Rysiankę, Lipowską.

RAJCZA: Wielka Racza szczyt w zachodniej części Beskidu Żywieckiego, leżący na granicy Polski i Słowacji. Jego niezalesiony wierzchołek wznosi się na wysokość 1236 m n.p.m. Ze szczytu można podziwiać rozległą panoramę Beskidu Żywieckiego, Śląskiego i Małej Fatry. Już przed II wojną światową pod szczytem powstało schronisko, które do dziś służy turystom. Na miejsce dotrzemy szlakami turystycznymi ze Zwardonia, Rycerki Kolonii, przełęczą Przegibek i słowackiej Oszczadnicy (*Oščadnica*). Wielką Raczę cechuje to, że las na jej stokach kończy się 150 m niżej w stosunku do innych gór w tym regionie. W wyniku tego szczytowa hala nie jest wytworzoną przez ludzi polaną, lecz ma pochodzenie naturalne. Na słowackich stokach powstał rezerwat *Veľká Rača*, który chroni pozostałości natu-

ralnego boru jodłowo-świerkowego. Po południowej stronie góry powstał również duży kompleks narciarski o nazwie Snow Paradise.

Rezerwaty Butorza i Śrubita wielką atrakcją dla miłośników natury w gminie Rajcza są dwa rezerwaty przyrody: Butorza i Śrubita. Rezerwat Butorza położony jest na wysokości 600–720 m n.p.m. w grupie Wielkiej Raczy na północnych stokach Rachowca, w Beskidzie Żywieckim. Został utworzony w 1961 roku i zajmuje powierzchnię 30,68 ha. Chroni 130-letni drzewostan – zdecydowaną większość powierzchni rezerwatu zajmuje dolnoregłowy bór świerkowo-jodłowy. Występujące w nim świerki zaliczane są do miejscowej, utrwalonej genetycznie odmiany tzw. świerka istebniańskiego. Strome stoki i dno parowu w centrum rezerwatu pokrywa zespół buczyny karpackiej z dorodnymi okazami jaworów. Runo rozwinięte jest tu bardzo bujnie. Obok żywca gruczołowatego występuje również żywiec dziewięciolistny. Śrubita to najstarszy rezerwat w Żywieckim Parku Krajobrazowym. Leży na terenie miejscowości Rycerka Górna, na wysokości 780–960 m n.p.m., w grupie Wielkiej Raczy. Obejmuje przyszczytowe partie północno-zachodnich stoków góry Bugaj w Beskidzie Żywieckim. Został utworzony w 1958 roku i ma powierzchnię 25,86 ha. Ochronie podlega starodrzew świerkowo-bukowo-jodłowy regla dolnego, będący pozostałością po pradawnej puszczy karpackiej, który tworzy typowa

dla tutejszego regła dolnego przejściowa postać śląsko-żywiecka żyznej buczyny karpackiej. W rezerwacie oprócz dorodnych buków rosną liczne stare jodły. Pod okapem starych drzew dobrze odnawia się buk. Rzadką rośliną jest występująca tutaj tocja karpacka. Pośród lasów rezerwatu swoje środowisko znalazły też takie gatunki roślin, jak przytulia wonna, gwiazdnica gajowa, paprotnik kolczysty, nercznica szerokolistna, a także żywiec gruczołowaty, żywiec dziewięciolistny i żywiec cebulkowy oraz ziołorośla: omieg górski czy parzydło leśne. Oprócz zwierząt popularnych w beskidzkich lasach czasem zapuszcza się w te strony wilk. Poznanie tutejszej przyrody umożliwia także ścieżka przyrodniczo-leśna, rozpoczynająca się w Rycerze Górnej, nieopodal leśniczówki Leśnictwa Racza. Długość ścieżki wynosi ok. 6 km, co w warunkach tutejszego, górzystego terenu przekłada się namniej więcej 2 godz. wędrówki, nie licząc czasu przeznaczanego na podziwianie przyrody czy odpoczynek. Przy początku trasy znajduje się wiata, na pobliskim parkingu można zostawić samochód, a w sąsiedztwie rozpalic ognisko. Ścieżce towarzyszą tablice informacyjne. Pierwszy jej przystanek to „Szkoła leśna” z ekspozycją gatunkową. Kolejny przystanek, przy pomnikowych, 200-letnich wiązach, zapoznaje z różnymi formami ochrony przyrody. Następne stacje zaznajamiają zwiedzających m.in. ze środowiskiem górskiego potoku, z gospodarką leśną i ochroną lasu. Ścieżka, po pokonaniu stromego stoku, wchodzi na teren rezerwatu, pełnego osobliwych okazów różnowiekowych drzew, dających pojęcie o wyglądzie dawnej puszczy karpackiej.

ŚLEMIEŃ: Rezerwat Madahora znajduje się na terenie Parku Krajobrazowego Beskidu Małego rozciąga się na powierzchni 71,38 ha. Osobliwością jest rosnący tutaj fragmentarycznie górnoreglowy las świerkowy, charakterystyczny dla znacznie wyższych partii gór. Wśród licznych wychodni skalnych na szczególną uwagę zasługuje Jaskinia Komonieckiego położona we wsi Las na jednym z dopływów potoku Dusica.

Ruiny pieca hutniczego w okresie władania dobrami ślemieńskimi przez Hieronima Wielopolskiego funkcjonował w Ślemieniu, opodal pałacu, piec hutniczy, w którym przetapiano niskoprocentową rudę darniową. Piec miał pojemność kilkunastu stóp kubicznych. Spalił się w 1780 roku w czasie dużego pożaru. Otwór wejściowy o szer. 16 m i przeciętnej wys. 2 m ograni-

czony jest okazałym, odpadającym od stropu głazem – obeliskiem. Ponad jaskinią przepływa potok tworzący na jej otworze wodospad. Doświadczeni grotolazi mogą również pokusić się o zwiedzenie grupy jaskiń w Czarnych Działach, z których najciekawszą jest Jaskinia Lodowa – najniższej w Polsce położona grota lodowa o długości 20 m i deniwelacji 9 m. Podczas zwiedzania Ślemienia warto odwiedzić miejscowe zabytki, np. kościół parafialny pw. Narodzenia św. Jana Chrzciciela z 1. połowy XIX w. czy kapliczkę pw. Przemienienia Pańskiego w Koconiu wybudowaną w 1863 roku na pamiątkę bitwy między konfederatami barskimi a Moskalami.

ŚWINNA: Rezerwat przyrody Gawroniec to najlepiej zachowany w Beskidzie Żywieckim las liściasty i mieszany z buczyną karpacką, jodłą oraz stanowiskami olszynki karpackiej. Został utworzony w 1995 roku, a jego powierzchnia wynosi 23,7 ha i obejmuje swoim zasięgiem tereny położone na zboczach Gawronca i częściowo Wolentarskiego Gronia. W rezerwacie bytują sarny, dziki, lisy, kuny leśne, jelenie europejskie, czasami pojawia się również ryś. Tuż przy rezerwacie, w lesie Kiełbasów (dojazd z miejscowości Pewel Mała), stoi na polanie niewielka kapliczka, której budowę zainicjował leśniczy Mezer. Otoczenie kapliczki jest niezwykle urokliwe, zachęca do zadumy w czasie leśnych spacerów.

UJSOŁY: Geopark Glinka powstał w związku z przekształceniami nieczynnego kamieniołomu w Glince w teren rekreacyjno-wypoczynkowy, który może się poszczycić najdłuższym w Polsce zjazdem tyrolskim. Zjazd ma długość 220 metrów, a lina przeciągnięta jest nad 30-metrową przepaścią. Oprócz tego znajdując się w nim parki

linowe (duży dla dorosłych i mały dla dzieci), ścianki wspinaczkowe o wys. 17 m i 12 m, naturalna ścianka wspinaczkowa, boiska do gry w boule, kąpielisko o nieregularnym kształcie, które zimą zamienia się w lodowisko, wielofunkcyjny plac rekreacyjny, ścieżki

spacerowo widokowe po koronie kamieniołomu, ścieżki zdrowia z urządzeniami do ćwiczeń, plac zabaw dla dzieci. Dla odwiedzających udostępnione są również cztery zadaszone wiaty do grillowania oraz wyposażony w nowoczesny

sprzęt budynek z salą konferencyjną, gastronomiczną oraz przyległym tarasem widokowym. Na specjalnie zaplanowanych stanowiskach można również poznać budowę geologiczną tych terenów.

Pozostałości huty szkła w Żółtych Wódach w początku XIX w. hrabia Adam Wielopolski założył w Żółtych Wódach hutę szkła. Składała się na nią kilka pieców komorowych prymitywnej konstrukcji. Były opalane węglem drzewnym. Huta wytwarzała szkło butelkowe oraz naczyniowe – białe i zielone. Zakład w Żółtych Wódach działał stosunkowo krótko. W 1875 roku jego nowi właściciele, rodzina Habsburgów, postanowili zawiesić produkcję. Jednym z powodów takiej decyzji były coraz słabsze wyniki ekonomiczne. Ponadto huta szkła powstała również w Węgierskiej Górze, stanowiąc naturalną konkurencję. Do dziś zachowały się jedynie resztki podmurówki zakładu.

Młada Hora i kaplica pw. św. Piotra i Pawła Młada Hora, inaczej Kiczorka (1003 m n.p.m.), jest ważnym szczytem, położonym w bocznym grzbiecie, który wybiega ku północy od Wielkiej Rycerzowej, wznoszącej się w głównym paśmie granicznym Beskidu Żywieckiego. Na wzniesieniu tym znajduje się przysiółek Młada Hora, należący administracyjnie do Sobólówki. Wśród rozległych łąk górskich rozlokowane są góralskie domostwa. W przysiółku znajduje się budynek nieistniejącego już schroniska PTT „Chyz u Bacy”. Po przeciwległej stronie ścieżki stoi kaplica pw. Św. Piotra i Pawła. Budynek powstał najprawdopodobniej

w 1862 roku na pamiątkę uwięzienia Jana Wolnego w Rajczy przez dziedzica Szymońskiego. Młada Hora jest dobrym punktem widokowym na Muńcuł i Rycerzową. Spotykają się tutaj szlaki z Rycerki, Soblówki i Rycerzowej.

WĘGIERSKA GÓRKA: Schrony bojowe. Węgierska Górka była ważnym punktem oporu podczas wojny obronnej w 1939 roku. Z zaplanowanych tutaj 16 schronów bojowych, mających zamykać dolinę, do wybuchu wojny zdążono wybudować 5: na lewym brzegu Soły w Ciścu schrony „Waligóra” i „Włóczęga”, na prawym brzegu Soły w Węgierskiej Górcie schron „Wędrowiec”, a w Żabnicy schrony „Wąwóz” i „Wyrwidąb”. Schrony zostały zdobyte 3 IX po ciężkich walkach. Obrona Węgierskiej Górki przeszła do historii kampanii wrześniowej, otrzymując zaszczytne miano „Westerplatte Południa”. Obecnie w forcie „Wędrowiec” mieszczą się muzeum i izba pamięci.

Hala Boracza leży w Beskidzie Żywieckim na wysokości 860 m n.p.m. Przełęcz, na której się znajduje, umiejscowiona jest w Grupie Lipowskiego Wierchu i Romanki, pomiędzy szczytami Prusowa i Redykalnego Wierchu. Na hali jest niewielki przysiółek. Jego mieszkańcy przez wieki uprawiali tu owies i ziemniaki. Z chwilą zaprzestania rolnictwa rozpoczął się sukcesywny proces zarastania hali roślinnością łąkową. By temu zapobiec, rozpoczęto wypas owiec. Nad halą góruje Boraczy Wierch (1244 m n.p.m.). Na stokach tej góry wybija źródło siarkowodorowe, zwane źródłem Matki Boskiej, mające właściwości lecznicze. Nieopodal hali od zielonego szlaku (Żabnica Milówka) odchodzi czarny szlak łącznikowy na Halę Redykalną. W pobliżu tego szlaku znajduje się Jaskinia w Boraczej (na stokach Redykalnego Wierchu) o długości 28 m i głębokości 8 m.

Atrakcją dla turystów jest baczka na hali, którą prowadzi bacia Adam Gruszka. Wypasa on obecnie ok. 300 owiec należących do hodowców z Ciśca i Żabnicy. Takich miejsc jak to jest już w polskich górach bardzo niewiele. Kolejną atrakcją hali jest schronisko PTTK. W latach 20. XX w. Żydowskie Towarzystwo Sportowe Makkabi z Bielska, które pręźnie działało na terenie Beskidów, wystawiło tu drewniane schronisko. W latach 30 postawiono nowe, murowane. Schronisko to, nazwane imieniem Maksza Nordaua, należało do jednych z najnowocześniejszych w Polsce: zasilane było energią elektryczną, miało 8 pokoi gościnnych, świetlicę, pomieszczenia gospodarcze – ogólnie mogło pomieścić 100 osób. Po wojnie zdemolowany budynek przejęło PTT, a po nim PTTK. Obecnie schronisko dysponuje 34 miejscami noclegowymi w pokojach 2-4- i 10-osobowych. Turyści mogą skorzystać z jadalni, sali z kominkiem i wypożyczalni sprzętu narciarskiego. Hala Boracza jest dobrym punktem widokowym, z którego rozpościera się panorama na Romankę, Rysiankę, Lipowską i Suchą Górę. Na hali zbiegają się szlaki do Rajczy, Milówki, Węgierskiej Górki i Żabnicy.

Bulwary nad Sołą 7 XII 2009 roku został oddany do użytkowania bulwar biegnący wzdłuż potoków Żabniczanka i Młynówka oraz prawego brzegu rzeki Soły. Wzdłuż koryta rzeki powstała ścieżka rowerowa oraz szeroka brukowana promenada z oświetleniem, klombami i ławeczkami. Jedną z większych atrakcji bulwaru jest pięknie oświetlony wiszący most łukowy nad Sołą, wykonany z afrykańskiego drewna, który łączy ul. 3 Maja z bulwarami i parkiem oraz z Traktem Cesarskim po drugiej stronie rzeki.

Aleja Zbójników powstała w 2009 roku jako efekt odbywającego się pleneru rzeźbiarskiego, w wyniku którego powstało 6 rzeźb o wysokości od 4,5 do 5 m, które zostały ustawione wzdłuż ul. Zielonej, nieopodal Urzędu Gminy Węgierska Górka. Aleję rozpoczyna rzeźba dwóch postaci: księcia węgierskiego oraz góralki,

Kaplica p.w. Najświętszej Marii Panny Nieustającej Pomocy zlokalizowana na Skałce w Żabnicy, przy drodze wiodącej na Halę Boraczą.

nawiązując w ten sposób do historii Węgierskiej Górki i początków osadnictwa na tych terenach. Aleja stanowi przegląd postaci i dziejów zbójnictwa na Żywiecczyźnie. Odnosi się ona do podań, legend i przekazów ustnych przedstawiających zbójowanie jako trwały element lokalnej Kultury wpływający na kształtowanie się życia społecznego, religijnego, prawodawstwa, a także folkloru i tradycji, które dziedziczymy po poprzednich pokoleniach.

Kulinaria

Bogactwem Żywieckiego Raju jest również kuchnia regionalna. Stylowe karczmy i restauracje zapraszają turystów, oferując smaczne regionalne potrawy. Tutejsi górale swoją kuchnię oparli na owocach lasu, mięsie i skąpych, z powodu niekorzystnych warunków, płodach ziemi. Kuchnia górali beskidzkich staje się coraz bardziej rozpoznawalnym produktem lokalnym.

Punkty gastronomiczne na szlaku „Kulinarne Dziedzictwo Kulturowe”

Legenda:

- Hotel, dworek
- Restauracja
- Sklep
- Zajazd, karczma, gospoda, bar, pub
- Zagroda, rancho, folwark
- Schronisko
- Pensjonat, bacówka
- Agroturystyka
- Pasieka
- Kawiarnia, cukiernia
- Smażalnia ryb
- Piekarnia

1. Restauracja Twoja Kolejka, ul. Królowej Jadwigi 2, 34-325 Łodygowice
2. Piekarnia – Cukiernia Czernichów Bronowscy, ul. Piekarska 1, 34-311 Czernichów
3. Restauracja Gawra, ul. Wesoła 124, obok Stacji Paliw Moya, 34-300 Żywiec
4. Cukiernia „Alicja” Henryk Studencki, ul. Dworcowa 50, ul. Kościuszki 38, 34-300 Żywiec
5. Gospoda u Wandzi i Jędrusia, ul. Wspólna 1, 34-360 Milówka
6. Schronisko PTTK na Hali Boraczej, ul. Boracza 22, Żabnica, 34-350 Węgierska Górka
7. „Restauracja Gościniec Rajec” Rajcza 298B, 34-370 Rajcza
8. Restauracja Stara Karczma, ul. Rynek 12, 34-340 Jeleśnia
9. Dwór Rychwałd, ul. Spacerowa 13, 34-322 Rychwałd
10. Hotel Tycjan, Plac Wolności 7, 34-360 Milówka
11. Restauracja Stary Dwór, ul. Ks. Pr. St. Słonki 22 b, 34-300 Żywiec
12. Rancho Adama, ul. Podgórska 83, 34-331 Peweł Ślemieńska
13. Hotel Zimnik Luksus Natury, ul. Jaski 14, 34-324 Lipowa
14. Hotel Żywiecki Medical SPA & Sport, ul. Kępką 3, 34-331 Przytęków
15. Karczma pod Niedźwiedziem, ul. Zielona 224, 34-350 Węgierska Górka
16. Pensjonat Melaxa, ul. Zielona 6, 34-350 Węgierska Górka
17. Karczma Pizzeria Beskidek Smak, ul. Siedlakówka 72, 34-322 Gilowice
18. Piekarnia/Cukiernia Gałuszka, ul. Kościuszki 21, 34-300 Żywiec
19. Cukiernia Szarotka, ul. Grunwaldzka 2, 34-360 Milówka
20. Karczma Swojskie Klimaty, Laliki 364A, 34-373 Zwardon Mały Rachowiec

Opisy obiektów i potraw

Twoja Kolejka

Łodygowice, ul. Królowej Jadwigi 2

Restauracja od 2016 roku posiada wyjątkowy klimat nadany po Kuchennych Rewolucjach przez autorytet kulinarny – Magdę Gessler. Oprócz aranżacji wnętrza, zmianie uległa także nazwa. „Garnuszek” został przemianowany na „Twoją Kolejkę”. Pani Magda zaprasza w podróż kulinarną: „odkryjecie tu niesamowite smaki, cudowną i rodzinną atmosferę.

Od samego progu będzie Was witał przesympatyczny właściciel, Andrzej. Wystrój restauracji nawiązuje do pobliskiego przejazdu kolejowego. Każdy stolik to osobny przedział z bagażami i pięknymi widokami z okna na okoliczne góry. Dzięki temu poczujecie magię podróży. W menu króluje wołowina ze sztufadą oraz oszalałający tatar ze śledzia. A na deser polecam galaretkę piwną. Twoja Kolejka to Wasza szansa na pyszne jedzenie. Podpisuję się pod tym obiema rękami!”

Oprócz wspomnianych potraw w menu odnajdziemy m.in. aromatyczny rosół na wołowinie z prawdziwkami według przepisu Magdy Gessler, roladkę drobiową z kasztanami oraz pierś wędzoną z kaczki z gnocchi serwowaną z orzechami, sałatką jarzynową i pieczoną gruszką. Warte polecenia są także pierogi: zielone z serem feta i suszonymi pomidorami lub z kaczki w sosie bazyliowym. Na deser szef kuchni poleca lodowe karmelowe ciasteczko, torcik bezowy lub krem brulee.

Zupa: kapuśniak

Składniki:

- wywar mięsny
- kapusta młoda
- przecier pomidorowy
- marchew, seler, pietruszka
- ziemniaki
- sól, pieprz

Piekarnia Bronowsy Czernichów

Czernichów, ul. Piekarska

„Tworząc nasze słodkości staramy się „przenieść” państwa do czasów dzieciństwa i przypomnieć smaki, które pamiętacie z tego okresu. Zapraszam do wspólnej podróży”, mówi Pani Janina Bronowska, właścicielka Firmy.

Do produkcji pieczywa piekarnia używa naturalnego kwasu chlebowego, uzyskanego metodą wielofazową, co gwarantuje otrzymanie wysokiej jakości tradycyjnego wiejskiego chleba oraz wielu innych gatunków pieczywa, m. in. chleb czernichowski – według starej sprawdzonej firmowej receptury, chleb śląski tradycyjny – wyrabiany ręcznie, chleb metrowiec z dodatkiem serwatki, chleby z dodatkami różnych ziaren oraz bakalii.

„Naszą dumą jest Kołacz czernichowski, po który klienci przyjeżdżają niejednokrotnie z daleka. Tradycja darowania gościom weselnym i znajomym, kołacza nie jest w naszym regionie jeszcze mocno zakorzeniona, natomiast coraz więcej klientów, również lokalnych, zamawia kołacz właśnie w tym celu. Nasz kołacz tradycyjnie nadziewamy serem i makiem, natomiast wedle gustu i smaku klienta możliwe też są inne wersje nadzienia,” mówi Pani Janina.

Będąc w jednej z cukierni należy obowiązkowo skosztować tradycyjnych lodów gałkowych własnej produkcji. Lody zawierają wyłącznie naturalne składniki: świeże mleko, śmietanka, orzechy, czekolada belgijska a w lodach owocowych i sorbetach jest aż 55% owoców!

Deser: kołacz czernichowski makowo-serowy

Składniki:

- mąka pszenna
- masło, jajka, kakao
- twaróg, mleko, drożdże, cukier, sól

Restauracja Gawra

Żywiec, ul. Wesoła 124

Restauracja działa przy Stacji Paliw Moya. „Do przygotowania potraw używa się tylko świeżych i bezwzględnie najlepszych jakościowo rodzimych produktów, nie uznajemy żadnych, nawet najmniejszych kompromisów. Wieloletnie doświadczenie nauczyło nas, że przysłowie „przez żołądek do serca” jest prawdziwe. Systematycznie poszerzamy grono zadowolonych klientów, regularnie wracających do naszej restauracji. Świadczymy kompleksowe usługi cateringowe, obsługujemy szeroką paletę imprez okolicznościowych (jubileusze, chrzciny, komunie, imieniny). „Jesteśmy otwarci na propozycje i potrzeby klientów, w swojej ofercie proponujemy również pokoje noclegowe w komfortowym hostelu, usytuowanym w bezpośrednim sąsiedztwie,” mówi Pani Sylwia Butor, manager Restauracji.

Uczta pierogowa, żurek z jajkiem i kielbasą, krem brokułowy z ptysiami, grochówka, pstrąg pieczony w marynacie cytrynowo-koperkowej, polędwica kolorowa lub nadziewana, to tylko niektóre z pozycji w menu.

Zupa grochowa

Składniki:

- groch
- marchew, seler, pietruszka
- ziemniaki
- cebula
- natka pietruszki
- mąka
- pieprz, sól
- ziele angielskie, kminek, liść laurowy

Cukiernia ALICJA

Żywiec, ul. Dworcowa 50

„Cukiernia „ALICJA” jest przykładem firmy rodzinnej, opartej na wieloletniej tradycji i doświadczeniu mistrzów i czeladników cukiernictwa. Firma została założona w 1984 roku i od dwudziestu pięciu lat istnienia na rynku dostarcza doskonałe produkty, dostosowując asortyment do ciągle rosnących potrzeb i wymagań. Amatorom słodkości proponujemy również „Krówki” naszej produkcji w szerokiej gamie smakowej: mleczne, miodowe, kawowe, czekoladowe, sezamowe, kokosowe,” opowiada Pani Teresa Studencka – właścicielka.

Cukiernio-kawiarnie, usytuowane są w miejscach łatwo dostępnych dla mieszkańców i turystów odwiedzających Żywiec:

- przy Placu Mariackim 3, przy przystanku MZK, 50 metrów od Rynku,
- przy ulicy Dworcowej, od której wszystko się zaczęło i gdzie znajduje się siedziba firmy – tutaj można poczuć zapach świeżo wypiekanych produktów, oraz podglądać cukiernika przy pracy,
- punkt cukierniczy w markecie Kaufland oprócz naszych tradycyjnych ciast, drożdżówek czy tortów oferuje wyroby piekarnicze.

Deser: półfrancuska koperta z serem

Składniki:

- masło
- mąka pszenna
- jaja
- sól
- ocet

Gospoda u Wandzi i Jędrusia

Milówka, ul. Wspólna 1

„Gospoda u Wandzi i Jędrusia to miejsce, gdzie można posmakować tradycyjnej, beskidzkiej kuchni. Dokładamy największych starań, aby nasi goście nie tylko ucieszyli swoje podniebienia, ale również nasycili żołądki – u nas porcje są naprawdę duże. Kierując się dbałością o tradycyjne receptury naszych dań nie używamy polepszaczy i „sztucznych składników”. Wiemy, że podstawą dobrej kuchni są świeże składniki najlepszej jakości,” mówią Panie Wanda i Monika, właścicielka wraz z córką, dbające o podniebienia gości. Warto odwiedzić gospodę nie tylko ze względu na pyszne jedzenie, ale też po to by odpocząć i ciekawie spędzić wolny czas. Często biesiadowanie upływa przy muzyce na żywo lokalnych kapel góralskich. Dla gości dostępne są również stoły z zadaszeniem na wolnym powietrzu.

Specyficzna atmosfera, jaką tworzy gospoda sprzyja organizacji niezapomnianych przyjęć okolicznościowych (wesel, chrzcin, spotkań biznesowych). Do dyspozycji gości są dwie sale, mogące pomieścić 80 i 60 osób.

Oprócz placków pieczonych na blasze w gospodzie serwowane są min: filet z piersi kurczaka z oscypkiem, prażucha, kwaśnica, rolada wieprzowa z bryndzą.

Danie główne: placki ziemniaczane z blachy z boczkiem

Składniki:

- ziemniaki, mąka pszenna
- masło, jajka
- cebula, śmietana
- sól, pieprz
- boczek

Schronisko PTTK na Hali Boraczej

Węgierska Górka, Żabnica, ul. Boracza 22

Schronisko na Hali Boraczej, zbudowane zostało około 1925 roku, leży na wysokości 854 m n.p.m. Miejsce to prowadzone jest przez Jana Dziedzicę - „Bacę”. Na Hali Boraczej organizowane są liczne regionalne imprezy: Łossod – tradycyjne zakończenie wypasu owiec, Wierchowe granie, Akcja „Moje silne drzewo”, czy też Bieg Gazdy – a wszystko to w bliskości z pięknym Beskidu Żywieckiego.

Kuchnia schroniska serwuje wychwalane przez turystów potrawy regionalne, takie jak zupy: kwaśnica, żurek, grzybowa. Na drugie danie: pieczenie, kotlety mielone, schabowe, 4 rodzaje pierogów. Specjalnością schroniska są niewątpliwie „jagodzianki” (słynne już, można rzec bez przesady, na całą Polskę) drożdżowe bułeczki sownie nadziane lokalnymi „borówkami”.

Deser: jagodzianka

Składniki:

- mąka pszenna
- masło, mleko
- borówki
- drożdże
- cukier, sól

Gościniec Rajec

Rajcza, Rajcza 298b

„Zanim w 2010 roku otwarliśmy dla państwa naszą restaurację, uczyliśmy się, pracowaliśmy i podróżowaliśmy, by móc stworzyć oryginalne i wyjątkowe miejsce, w którym łączą się ze sobą różne smaki i kultury. Z każdego zakątka, który odwiedzamy, staramy się przywieźć najciekawsze i najbardziej apetyczne inspiracje. Dlatego też w Gościńcu Rajec, dzielimy się z państwem naszymi pasjami poszukiwania, odkrywania i smakowania. Dążymy do tego, by nasza kuchnia stała się miejscem, w którym

wyjątkowe smaki z różnych stron świata doskonale współgrały z beskidzkim charakterem. Naszym gościom życzymy jednocześnie, by czas spędzony przy stole był również dla państwa chwilą poszukiwania, odkrywania i smakowania,” mówi Pan Tomasz Sobel – właściciel.

Osoby chcące pozostać w Gościńcu dłużej mogą wybierać pomiędzy kameralnymi i przyjemnie urządzonymi pokojami, dwuosobowymi, czteroosobowymi oraz czteroosobowymi typu studio z aneksami kuchennymi. W ogrodzie znajduje się sauna oraz balia z gorącą wodą przyjemna zwłaszcza zimową porą. Jest też ogród zimowy z piwnicą dostosowane do spotkań konferencyjno-integracyjnych oraz przyjęć okolicznościowych. Ciszka, spokój, lawenda, piec chlebowy... Malownicze widoki, o każdej porze roku zachwycają feerią barw. Miejsce gdzie chce się zatrzymać czas.

W karcie dań „gołka” z konfiturą z borówek i słoniną, sąsiaduje z białą „gołką”, miodem, orzechami i kiszoną cytryną. Zaskakuje tarta chlebowa z jabłkami i pieczarkami. Gruziński placek kubdari, wypełniony mozzarellą lub kurczakiem. Kuchnia polska przeplata się z gruzińską, marokańską, włoską. Odkryciem może być fakt, że pizza może być serwowana z czekoladą, bananem lub migdałami. Oprócz tego, podplomyki pieczone w piecu chlebowym.

Danie główne: gołka z konfiturą podawana z bułeczką z pieca chlebowego

Składniki:

- bułeczka z pieca chlebowego
- ser „gołka”
- sól, pieprz
- wędzonka
- konfitura z żurawiny

Stara Karczma

Jeleśnia, Rynek 12

Podróżując po Żywiecczyźnie warto odwiedzić Starą Karczmę w Jeleśni, która jest najcenniejszym zabytkiem regionu oraz jedną z ostatnich oryginalnych karczm o konstrukcji zrębowej w tej części Europy. Choć data powstania karczmy jest trudna do ustalenia, to przyjmuje się, że w 1608 roku Mikołaj Komorowski założył w Jeleśni folwark, a w niedługim czasie wybudowano okazałą karczmę pańską, która przetrwała do naszych czasów. Obiekt w latach sześćdziesiątych przeszedł gruntowny remont i wtedy to jako materiałów rekonstrukcyjnych użyto elementów pozyskanych z krakowskich Sukiennic np. środkowy strop (tragarz) znajdujący się w dużej sali. Wizyta w Starej Karczmie, to podróż w miniony czas, którego ślady coraz trudniej nam już odnaleźć. Można zorganizować tutaj tradycyjne wesele góralskie. W ofercie jest również 60-miejsc noclegowych w leżącym nieopodal Hotelu Vesta***

Warto w tym miejscu zatrzymać się i skosztować tradycyjnych dań takich jak: żurek jeleśniański, zupa chrzanowa, kwaśnica, pstrąg smażony, jadło młodych zbójników, jadło zbójnickie w chlebie, zawijaniec Jagusi, przekładaniec Juhasa oraz prażucha.

Zupa: żurek jeleśniański w chlebie

Składniki:

- wywar mięsny
- zakwas, wędzonka
- kiełbasa
- marchew, seler, pietruszka
- pieprz, sól
- ziele angielskie, liść laurowy
- chlebek okrągły

Dwór Rychwałd

Rychwałd, ul. Spacerowa 13

Dwór Rychwałd to niezwykle, urzekający dwór, którego historia sięga 1830 roku, zbudowany w stylu klasycystycznym. Położony jest na obszarze 6,5 ha oraz otoczony 2 ha parkiem ze starodrzewiem. Obiekt wpisany jest do rejestru zabytków. Hotel dysponuje 100 miejscami noclegowymi. Atrakcje mające na celu umilenie czasu spędzanego w dworze to: 5 kortów tenisowych, w tym 1 kryty, SPA (jacuzzi, bicz wodne, sauna parowa) oraz sauna sucha, letni basen kąpielowy, siłownia, salka gimnastyczna, boisko do piłki plażowej, nożnej i koszykowej. Są też 2 sale konferencyjno-bankietowe, restauracja, kawiarnie: z bilardem w piwnicach dworu oraz letnia przy basenie, ping-pong, miejsca na ogniska oraz dla najmłodszych place zabaw.

Z okien rozpościera się piękny widok na panoramę Beskidu Żywieckiego. Otoczenie lasów i gór oraz przestronny teren stwarzają znakomite warunki na wymarzony wypoczynek w ciszy i spokoju, z dala od miejskiej aglomeracji.

Szef kuchni poleca: tradycyjną, góralską kwaśnicę, barszcz czerwony ze swojskimi uszkami, kotlet schabowy z kością, ziemniakami i kapustą zasmażaną (kapusta kiszona w dworze), roladę z kluskami śląskimi i czerwoną kapustą, świeżonkę (połudwiczka wieprzowa, pieczona w cebulce na piwie) z ziemniakami i kapustą, a na deser bombę owocową z bitą śmietaną (owoce polane adwokatem).

Danie główne: kotlet zbójnicki z kapustą zasmażaną i szyszkami ziemniaczanymi

Składniki:

- kotlet schabowy
- jajka, ser żółty
- ogórek, papryka
- bułka tarta, przyprawy
- ziemniaki gotowane
- kapusta kiszona

Hotel Tycjan

Milówka, Plac Wolności 7

Hotel Tycjan jest komfortowym, stylowym hotelem w Beskidach. Do dyspozycji gości są 34 przytulne 2-osobowe pokoje z pełnym wyposażeniem oraz dwa przestronne apartamenty.

Położony jest w Milówce – przepięknej miejscowości Beskidu Żywieckiego, która oczaruje gości swoją tradycją, historią i malowniczymi widokami. Warto zatrzymać się w tym miejscu i skosztować regionalnych smaków, a szczególnie zupy „Kwaśnica”, o której śpiewa zespół „Golec uOrkiestra”.

Zupa: kwaśnica

Składniki:

- wywar z żeberek wieprzowych
- marchew seler pietruszka
- ziemniaki
- pieprz, sól, ziele angielskie, kminek, liść laurowy

Restauracja Stary Dwór

Żywiec, ul. Ks Prałata Stanisława Słonki 22b

Właściciele „Starego Dworu,” Państwo Edyta i Jakub Sikorowie prowadzą Firmę, która kultywuje tradycję regionalną i historię. Firma posiada kilka obiektów, a także realizuje usługi gastronomiczne u klientów. Restauracja, prowadzona w Żywcu, znajduje się w budynku, który pochodzi z 1833 roku. Stanowił on kiedyś część zabudowań Żywieckiej Fabryki Papieru. „Duch epok”, wyłania się z historycznych łuków, zdjęć pamiątkowych. Dopelnieniem tego jest tradycyjna polska kuchnia. To wszystko razem gwarantuje niepowtarzalną atmosferę.

Restauracja „Stary Dwór,” to idealne miejsce na wyjątkowe okazje tj. bankiety, przyjęcia firmowe, wesela, imprezy okolicznościowe itp. Nie potrzebuje ono dodatkowej oprawy ponieważ samo w sobie jest niebanalne. Do dyspozycji gości oddane są 3 sale: bankietowa (dolna) dla około 120 osób, bankietowa (górna) dla około 240 osób oraz dwie mniejsze dla około 40 osób każda.

Będąc w „Starym Dworze”, warto skosztować zupy z borowików oraz korytka beskidzkiego.

Zupa borowikowa

Składniki:

- borowiki
- marchew, seler, pietruszka
- ziemniaki
- mąka
- cebula
- pieprz, sól
- ziele angielskie, kminek, liść laurowy

Rancho Adama

Pewel Ślemieńska, ul. Podgórska 83

Rancho Adama to malowniczy ośrodek położony w Beskidzie Żywieckim. Oprócz kulinarnych doznań oferuje też niezapomniane widoki i spory wachlarz atrakcji dodatkowych. Obiekt dysponuje bazą blisko 100 miejsc noclegowych a także salą weselną dla około 160 gości.

Restauracja na Ranczu Adama, to prawdziwa perełka na kulinarnej mapie powiatu żywieckiego. Dzięki ogromnemu doświadczeniu szefa kuchni, Marcina Bigosa, miejsce to można nazwać restauracją, przez duże R. Tajemnicę wyśmienitego smaku potraw tutaj serwowanych zdradza Pan Marcin: „W naszym ośrodku, na żywieckich ziemiach uprawiamy składniki. Na „grządce” znaleźć można pomidory, ogórki, pietruszkę, cukinię, marchew, różne typy sałat, ziemniaki, jak również przyprawy, a kapusta kiszona na Ranczu niezmiennie zachwyca smakiem.”

Sałatka ze świeżych szparagów z granatem, z delikatnym serkiem kozim, żurek Podbeskidzki w chlebie, płonący stek z polędwicy wołowej w śliwownicy, burger szefa z masłem orzechowym z konfiturą z czarnej porzeczki i ciastkami korzennym w czarnej bułce a na deser krem brulee lub banany po jamajsku... Czy można chcieć czegoś więcej?

Danie główne: kotlet z młodego wieprza otulony oscypkiem i boczkiem na placku ziemniaczanym z kapustą sezonową

Składniki:

- kotlet schabowy
- jajka, oscypek
- młoda kapusta
- boczek, ziemniaki
- masło, koperek, cytryna
- cukier, mąka, sól, pieprz

Hotel Zimnik

Lipowa, ul. Jaski 14

Hotel Zimnik Luksus Natury **** oraz Hotel Zimnik *** to dwa hotele w jednej lokalizacji, położone w Lipowej, u podnóża góry Skrzyczne. Hotele otacza centrum Doliny Zimnika, jednej z najpiękniejszych dolin Beskidu Śląskiego. Jest to doskonale miejsce dla osób preferujących wypoczynek z dala od miejskiego zgiełku, w warunkach łączących najwyższy hotelowy standard z pięknem natury. Połączenie luksusu, domowego ciepła, znakomitej kuchni oraz profesjonalnej obsługi gwarantuje zarówno udany wypoczynek rodzinny jak i pobyt biznesowy, szkoleniowy czy integracyjny.

Warto przyjechać do tego miejsca na pierś z kaczki z kapustą modrą oraz regionalnymi kluseczkami zwanymi „bacankami”. Doskonałym uzupełnieniem tego dania, prawdziwą „wisienką na torcie”, jest sos z pomarańczy. Hotelowa restauracja posiada własną linię win o doskonałym bukietcie smaków i aromatów. Dodatkowo szef kuchni poleca tatar a’la Zimnik ze śledzia, ser górski prażony na maśle z żurawiną, kwaśnicę (prawdziwie góralską), pierogi, pstrągi w różnych odsłonach, brizol z polędwicy wołowej z pieczarką na maśle, ciasto serowe z sosem czekoladowo-rumowym.

Danie główne: pierś z kaczki z bacankami i kapustą modrą

Składniki:

- pierś z kaczki
- ziemniaki
- mąka, jajka
- sól, pieprz, cukier
- pomarańcze
- boczek
- czerwona (modra) kapusta

Hotel Żywiecki

Przyłęków, ul. Kępka 3

Hotel Żywiecki Medical Spa & Sport to obiekt przepiękny klimatem luksusu, który swoje malownicze położenie zawdzięcza długiemu pasmu Beskidu Żywieckiego. Zlokalizowany jest w miejscowości Przyłęków.

Wychodząc naprzeciw kulinarnym upodobaniom gości, szef kuchni Marcin Żyta stworzył wyjątkowe menu oparte o specjalia kuchni polskiej ze szczególnym uwzględnieniem tradycyjnych smaków, jakie oferuje region żywiecki.

Restauracja Delicja to kulinarne serce hotelu, przygotowuje się tutaj dania w oparciu o wyłącznie wyselekcjonowane produkty od zaufanych gospodarstw ekologicznych z okolic Żywca, wykorzystuje się też świeże zioła z przyhotelowego ogrodu, co nadaje daniom wyjątkowego charakteru.

W hotelowej restauracji można delektować się lokalnymi potrawami, podanymi w zupełnie nowej, intrygującej odsłonie. Delikatne ryby rozplływające się w ustach, świeże policzki wołowe i delikatne pierożki z jagnięciną poruszą nawet najbardziej wytrawne podniebienia i sprawiają, że każda wizyta w restauracji stanowi odrębną ucztę dla zmysłów. Dania podawane są niczym kulinarne dzieła sztuki.

Danie główne: żywiecka gicz jagnięca, duszona w warzywach z prażuchami z kminkiem, sosem z smardzów i musem z słonecznika bulwiastego i marchwi

Składniki:

- gicz cielęca
- mąka pszenna, razowa
- woda, kminek, marchew
- smardze, słonecznik bulwiasty
- cebula, śmietana, sól, pieprz

Karczma pod Niedźwiedziem

Węgierska Górka ul. Zielona 224

Karczma pod Niedźwiedziem położona jest w malowniczej miejscowości Węgierska Górka, przy głównej drodze na Zwardoń. Powstała w 2012 roku ze świerka istebniańskiego (konkretnych rozmiarów!), a wszystkie elementy zostały wykonane metodą ręczną przez Cieśli ze „Szpilek na Giewoncie”. Początkowo nosiła nazwę „Karczma przy Cesarskim Trakcie”.

W maju 2014 roku karczma zmieniła właścicieli oraz nazwę na „Karczma pod Niedźwiedziem”. Gościom serwowane są potrawy kuchni regionalnej, wszystkie posiłki przygotowuje się na bieżąco i podawane przy wtórze trzaskającego drzewa w kominku i góralskiej muzyki.

W styczniu 2015 roku Kapela Pieczarki w Karczmie pod Niedźwiedziem nagrywała teledysk „Dla Ciebie Kochanie”. W sezonie letnim i zimowym w weekendy przygrywa kapela góralska „Wróble”.

Specjalnie dla Karczmy warzone jest piwo, naturalnie bez użycia chemii i przyspieszaczy, w oparciu o najwyższej jakości składniki, w tym starannie selekcjonowane chmiele. Podążając za wyszukaniem smakiem opracowane zostały autorskie receptury prezentujące cztery niedźwiedzie charaktery: Niedźwiedź Polarny, Brunatny, Grizzly, Baribal.

W menu karczmy można znaleźć min. zupy: kwaśnica, gaździna czy cebulowo-serowa, dania główne: Jadło drwala (placek ziemniaczany z gulaszem i surówką z kapusty kiszzonej), pieczeń z dzika lub jelenia, rolada śląska, rolada „Niedźwiedzia” z boczkami i oscypkiem, pierś z kaczki, ręcznie lepione pierogi i wiele innych pysznych dań.

Danie główne: jadło drwala

Składniki:

- ziemniaki
- mąka pszenna
- masło, jajka, cebula, śmietana
- mięso gulaszowe
- papryka, pieprz, sól, kminek
- kapusta kiszona, marchew

Pensjonat Melaxa

Węgierska Górka, ul. Zielona 6

„Pensjonat Melaxa istnieje od 1990 roku. W prowadzenie pensjonatu i restauracji wkładamy wiele pracy i serca, stale wzbogacamy naszą ofertę i staramy się dostosować do potrzeb klientów. Cieszymy się, że często na stałe korzystają z naszych usług i polecają je innym. Jest to dla nas źródłem satysfakcji

i inspiracji do podejmowania kolejnych wyzwań. W ciągu ponad 20 lat przyjęliśmy licznych gości i cieszymy się, że wracają do nas wielokrotnie. W swoich progach gościiliśmy min: Ryszarda Kaczorowskiego, Hannę Suchocką, Dariusza Szpakowskiego, Marka Sierockiego, Kubę Błaszczukowskiego i Jerzego Brzęczka,” mówi Pani Alicja Waligóra, właścicielka Pensjonatu.

Niewątpliwym atutem pensjonatu jest lokalizacja. Węgierska Górka to miejscowość turystyczna, która jest idealnym miejscem na wyjazd rodzinny lub w gronie znajomych. Otaczające ją góry i lasy stwarzają bardzo dobre warunki do całorocznego wypoczynku. Liczne górskie szlaki turystyczne, mają tutaj swój początek. Są też ścieżki: pieszo-rowerowa prowadząca szlakiem fortów obronnych z 1939 roku oraz edukacyjna i przyrodnicza. Przez teren Węgierskiej Górki wiedzie także transbeskidzki szlak konny oraz Szlak Papieski. Obok Pensjonatu ma swój początek bulwar spacerowy.

Szef kuchni zaprasza na: placuszki z kaszy gryczanej w przeróżnych sosach min szpinakowym, serowym, borowikowym, bądź też pieczeniowym z zielonym pieprzem. Na deser podawana jest zniwiałająca beza lub swojska szarlotka z bitą śmietaną.

Danie główne: polędwiczka wieprzowa w tarczynie z aromatycznym sosem z leśnych grzybów

Składniki:

- polędwiczki wieprzowe
- ziemniaki
- mąka pszenna
- masło, jajka
- grzyby leśne
- cebula, śmietana
- sól, pieprz

Karczma Pizzeria Beskidek Smak

Gilowice, ul. Siedlakówka 72a

Ośrodek Wypoczynkowy Beskidek zlokalizowany jest w Gilowicach u stóp Beskidu Małego, otaczająca przyroda oraz piękne widoki sprawiają, że jest to wspaniałe miejsce by wypocząć i nabrać sił.

Ośrodek posiada w swojej ofercie budynek z 20 pokojami (2, 3 lub 4-osobowymi) mogącymi pomieścić do 48 osób. Każdy wyposażony jest w oddzielną łazienkę oraz 2 domy wypoczynkowe mogące łącznie pomieścić do 25 osób. Goście hotelowi mogą spędzić czas na rozłożystym, nasłonecznionym tarasie przy pysznej kawie. W budynku funkcjonuje darmowe Wi-Fi. Obok znajduje się sezonowy basen z podgrzewaną solarnie wodą, plac zabaw dla najmłodszych oraz boisko do piłki plażowej.

Szef kuchni przygotowuje dla gości pyszną pizzę min: margaritę, salami, domową, wegetariańską, 4 sery, góralską, własną oraz burgera z kotлетem schabowym.

Danie główne: pizza góralska

Składniki:

- mąka
- woda
- drożdże
- cukier, sól
- oliwa
- zioła dodatki wg uznania

Piekarnia Gałuszka

Żywiec, ul. Tadeusza Kościuszki 21

W 2018 roku firma obchodzi jubileusz 100 lat istnienia. Historia jej powstania sięga zatem roku 1918. Wtedy to, w niepodległej już Polsce, Władysław Gałuszka wraca po tułaczce wojennej do miejsca, gdzie się urodził w 1890 roku. Praca Mieszczan Żywieckich i ich wkład w rozwój miasta

stały się fascynującą inspiracją. Władysław Gałuszka postanawia założyć swój własny zakład piekarniczy. Wcześniej, odebrał w tym kierunku wykształcenie. Razem ze swoją żoną Anielą kupują piekarnię, którą unowocześniają i rozbudowują. Do 1939 roku posiadają już dwa zakłady w których ręcznie, jak dzisiaj, powstaje kilka rodzajów chleba, bułki i słodkości.

„Współcześnie w sprzedaży jest wiele produktów tworzonych na podstawie receptur założyciela firmy! Są to min rogalie maślane i wianeczki z ciasta półfrancuskiego (przepisy przywiezione przez niego z podróży i terminowania w piekarniach zaboru Austriackiego oraz podczas I wojny Światowej),” opowiada etnolog – Mistrz Cukierniczy Pani Sylwia Krębuszewska – Kozieł, prawnuczka Władysława Gałuszki, obecnie zarządzająca firmą razem z mężem.

Marka chleba „od Gałuszki” przetrwała dzięki doskonałym fachowcom kształconym przez pierwszego właściciela, którzy przekazywali wiedzę kolejnym pokoleniom co dzieje się do dzisiaj. Firma bardzo dba o kształcenie uczniów w zawodzie piekarz – cukiernik. Organizuje mnóstwo warsztatów w szkołach, przedszkolach, własnych kawiarniach ucząc dzieci dobrego smaku.

Deser: rożek maślany

Składniki:

- mąka pszenna
- masło, jajka, woda
- drożdże, cukier, sól

Cukiernia Szarotka

Milówka, ul. Grunwaldzka 2

Cukiernię Szarotka założył Henryk Wojciuch wraz z małżonką Wandą 15 grudnia 1966 roku. Obecnie obowiązki z prowadzeniem działalności przejął syn Marek wraz z żoną Beatą. Cukiernia Szarotka jest firmą rodzinną, która zatrudnia 15 pracowników,

w tym uczniów w zawodzie cukiernika. Pomimo przejścia na emeryturę, pani Wandzia nadal dogląda osobiście produkcji i pomaga w prowadzeniu firmy.

„Zapraszamy państwa serdecznie do naszej rodzinnej cukierni gdzie tradycja przeplata się z nowoczesnością” mówi pan Marek Wojciuch, właściciel cukierni.

Warto zatrzymać się tu na pyszną babeczkę oraz sernik z białą czekoladą o nazwie „Golcówka”, dedykowany najślynniejszym bliźniakom – Pawłowi i Łukaszowi Golcom.

Deser: babeczka krucha z owocami

Składniki:

- masło
- mąka pszenna
- cukier puder
- żółtka
- budyń
- owoce

Karczma Swojskie Klimaty

Zwardoń, Laliki 364A

Karczma „Swojskie Klimaty”, to urokliwe miejsce, usytuowane z dala od zgiełku miasta, na górze Mały Rachowiec (840 m.n.p.m). Dodatkowym atutem Karczmy jest to, że posiada miejsca noclegowe dla odwiedzających. Będąc w tym miejscu warto zwrócić uwagę na zupę grzybową w oryginalnej odsłonie. Przyrządza się ją według przepisu babci właścicielki obiektu – Pani Moniki. Sekretny przepis przekazywany jest z pokolenia na pokolenie. Tajemnica smaku i aromatu, oprócz rodzimych grzybów, tkwi w zasmażce, robionej na wędzonce.

Karczma oferuje potrawy kuchni polskiej takie jak: różnego rodzaju domowej roboty pierogi, placki ziemniaczane, zupę pomidorową, kwaśnicę, żurek, polędwiczki z kluskami i sosem podgrzybkowym, „zawijaniec” ze schabu z boczkiem wędzonym i suszoną śliwką w sosie podgrzybkowym z ziemniakami i surówką, pstrąg z pieca, czy naleśniki z jagodami. Na deser można dostać aromatyczną szarlotkę lub lody z gorącymi malinami.

Zupa grzybowa z ziemniakami

Składniki:

- grzyby leśne
- marchew seler pietruszka
- ziemniaki cebula
- wędzonka
- mąka, pieprz, sól
- ziele angielskie, kminek, liść laurowy